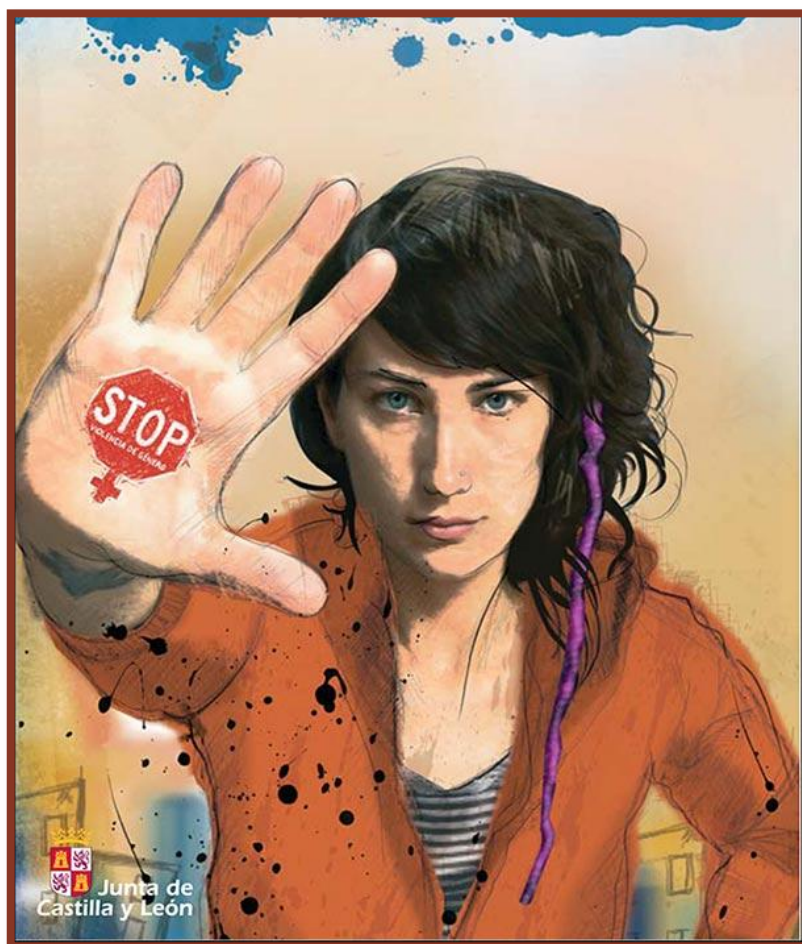

NO BUSQUIS MÉS PRÍncePS BLAUS

VIOLÈNCIA DE GÈNERE EN JOVES

2n Batxillerat – INS Ronda
Curs 2014/2015
Lleida, 22 de Setembre 2014

***A totes les dones que han lluitat,
i lluiten per aconseguir més igualtat.
Que aquesta lluita mai sigui oblidada.***

AGRAÏMENTS

Aquest treball de recerca no hauria estat possible sense les recomanacions i correccions de la meva tutora, l'Elvira Cebrián. Tot i no conèixer-me anteriorment va acceptar ràpidament el repte de guiar-me durant tot el procés. La seva paciència, el seu coneixement i els recursos que m'ha proporcionat m'han set fonamentals per la realització d'aquest treball.

La Maria Mesalles, la Cristina Vidal també reben el meu agraïment al haver-me cedit part del seu temps en les entrevistes i, igual que en Josep Maria Navarro, per haver-me respòs els dubtes que tenia.

També agraeixo la col·laboració i la sinceritat de totes les noies que van contestar les enquestes.

Finalment, vull agrair també la meva família, que m'ha donat suport i m'han ajudat al llarg de tot el procés.

A tots vosaltres, gràcies.

ÍNDEx

AGRAÏMENTS.....	2
ÍNDEx D'IMATGES I GRÀFICS.....	5
PRÒLEG.....	6
INTRODUCCIÓ.....	7
OBJECTIU I HIPÒTESI.....	9
PART TÈCNICA	10
1. <i>ELS ORIGENS DE LA VIOLÈNCIA DE GÈNERE</i>	10
1.1 - La prehistòria.....	11
1.2 - Edat antiga.....	12
1.3 - Edat Mitjana	15
1.4 - Edat Moderna.....	16
1.5 - Edat contemporània	17
2. <i>LA VIOLÈNCIA DE GÈNERE, CONCEPTES</i>	21
2.1 - Diferència entre violència domèstica i violència de gènere.	21
2.2 - La violència intragènere	22
2.3 – L'amor romàntic	23
3. <i>TIPUS DE VIOLÈNCIA DE GÈNERE</i>	24
4. <i>AMBITS DE LA VIOLÈNCIA DE GÈNERE</i>	27
5. <i>EL CICLE DE LA VIOLÈNCIA DE GÈNERE</i>	28
6. <i>CARACTERÍSTIQUES VÍCTIMES I VICTIMARIS</i>	31
6.1 - VICTIMARIS (HOMES)	31
6.2 - VÍCTIMES (DONES).....	33
7. <i>VIOLÈNCIA DE GÈNERE EN ADOLESCENTS</i>	34
8. <i>MICROMASCLISMES</i>	35
9. <i>MARC JURIDIC</i>	37
9.1 - Marc jurídic internacional	37
9.2 - Marc jurídic espanyol i català	39

PART PRÀCTICA	40
1. ENQUESTES.....	41
1.1 - METODOLOGIA.....	41
1.2 - MODEL ENQUESTES.....	42
1.3 - RESULTATS.....	43
2.1 - CAS A.....	43
2.2 - CAS B.....	58
2- AJUDES A LLEIDA	67
2.2 – Servei d’informació i atenció a les dones (SIAD)	67
ENTREVISTA A MARIA MESALLES	68
2.2 - Servei d’intervenció especialitzada (SIE)	71
ENTREVISTA CRISTINA VIDAL.....	72
2.3 – Grup d’Atenció a la Víctima (GAV).....	74
DADES JOSEP MARIA NAVARRO	75
CONCLUSIONS	76
BIBLIOGRAFIA	78
WEBGRAFIA.....	79
ANNEXOS.....	80
<i>Annex I: Recursos públics a Lleida</i>	<i>80</i>
<i>Annex II: Activitats del casal de la dona</i>	<i>81</i>
<i>Annex III: Dades Josep Mª Navarro</i>	<i>82</i>
<i>Annex IV: Articles de premsa</i>	<i>84</i>
1. Tu i jo som 2. Estimar no pot fer mal, [Diari Ara]	84
2. Commoció a Tàrrega, [el Periodico].	87
3. Víctimas del machismo a los 15 [EL PAÍS].....	89

ÍNDEx D'IMATGES I GRÀFICS

Imatge 1 - Cleòpatra VII - http://www.toxipedia.org	12
Imatge 2 - Piràmide feudal edat mitjana - http://www.ccsocials.blogspot.com.es	15
Imatge 3 - Mary Wollstonecraft – http://www.wikipedia.org	17
Imatge 4 - Dones a la revolució francesa - http://www.xtec.cat	18
Imatge 5 - Lema de la Rv. Industrial - http://es.wikipedia.org	19
Imatge 6 – Sistema patriarcal- http://mulieresaequanimitas.wordpress.com	21
Imatge 7 - Bandera LGTB - http://www.ponteenmipiel.com	22
Imatge 8 – Mites de Disney - http://saradelcampo.wordpress.com/	23
Imatge 9 - Cicle de la violència de gènere – Elaboració pròpia	29
Imatge 10 – Exemple de micromasclismes - http://nomasvg.com/	35
Imatge 11 – Model enquestes – Elaboració pròpia	42
Imatge 12 – Canals d'arribada al SIAD - http://miquelangelmagan.cat/	67
Imatge 13 – Criteri de gravetat de les víctimes – Elaboració pròpia	74

Gràfic 1 - Víctimes menors ateses per violència domèstica a Catalunya el 2012- gencat.cat	22
Gràfic 2 . - Formes de violència exercida- http://www20.gencat.cat	25
Gràfic 3 -Identificació dels àmbits de la v.g. - http://www20.gencat.cat	27

PRÒLEG

Al 2013, segons el *Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad* van haver-hi 54 víctimes mortals per violència de gènere, sis d'elles menors d'edat. Al 2014, de moment, només hi ha hagut una menor que hagi estat víctima mortal per violència de gènere, de 40 homicidis que hi ha hagut en total.

Totes elles, totes les dones que han caigut durant la seva lluita i totes les dones que segueixen lluitant per la igualtat de gènere, són les que m'han inspirat per a realitzar aquest treball de recerca.

Elegir el tema sobre el qual tractaria aquest treball em va costar bastant, de fet, el vaig elegir amb molt poca antelació a la data prevista. Al menjador de casa hi havia uns documents sobre la violència de gènere que havia utilitzat la meva mare per un curset de la feina. Fullejant-los vaig adonar-me de la poca informació que tenia sobre aquest tema i, just aquell dia vaig veure una notícia al telenotícies que em va acabar de convèncer del tema que havia d'escollir.

La realització del treball de recerca no l'he trobat tan dura com m'havien dit que era. La major part de la teoria la vaig acabar abans de començar l'estiu, ja que sabia que durant el mes que vaig passar a la platja no faria res, i així va ser. Una vegada a Lleida em posava una estona cada matí i amb les recomanacions de la meva tutora i l'ajuda de la meva família el vaig aconseguir acabar amb suficient temps com per revisar-lo mil vegades.

A mesura que anava sumant pàgines, m'anava sentint més orgullosa de mi mateixa, ja que m'ho he pres com un acte de superació personal i m'he sentit bé sabent que totes les persones que llegeixin aquest treball tindran més motius per posar el seu granet de sorra a la lluita per la igualtat de gènere.

INTRODUCCIÓ

L'adolescència és la fase on es comença a construir la identitat de cadascú i es comença a definir la seva forma de relacionar-se. No es d'estranyar, doncs que els adolescents segueixin **patrons i estereotips** marcats per la societat per tal d'adaptar-se millor en el món que els ha tocat viure.

En l'adolescència acostumen a tenir lloc les primeres relacions amoroses, que no solen ser tan llargues i serioses com les relacions entre adults. Els adolescents en general es barallen, ja sigui culpa del noi o de la noia. El problema ve quan el noi se sent superior pel fet de ser noi i abusa de la noia pel fet de ser noia camuflant les discussions, que ell comença, dins del bloc de discussions típiques en adolescents.

A les noies adolescents els hi costa diferenciar una baralla insignificant en una parella d'una baralla a causa de la violència de gènere. D'altra banda, influeixen, i molt, les creences sobre **l'amor romàntic**, que propicien justificar les conductes de gelosia i control i entendre-les com proves d'amor. En aquest treball només es parlarà de la violència de gènere en parelles heterosexuales, tot i que també és farà una petita menció a la violència masculista en parelles homosexuals.

Cal remarcar que hi ha noies molt manipuladores que també abusen de la seva parella, però **el terme violència de gènere només s'utilitza quan és el noi qui abusa de la noia perquè ell se sent superior pel simple fet d'haver nascut mascle** i ho fa seguint un cicle reiterat. És a dir, les discussions espontànies entre parelles no es poden considerar violència de gènere.

La violència de gènere és l'expressió més greu de la cultura patriarcal, que justifica la dominació, el poder i el control dels homes sobre les dones. Ha anat canviant al llarg del temps, però sempre ha existit en diferents àmbits, de diferents maneres (física, psicològica, social...) i en diferents contextos d'arreu del món.

La primera part d'aquest treball, la part tècnica, és centrada en fer una visió més teòrica analitzant tots els seus tipus i àmbits previstos en l'article 4 de la Llei 5/2008, així com els seus orígens i les seves lleis per tal de tenir més clar el seu significat.

Els estudis sobre la violència de gènere acostumen a excloure les dones menors d'edat i això comporta que, en els àmbits social i mediàtic, es cregui que la violència envers les dones és un fenomen que només afecta les relacions adultes, i no se sent a parlar, sinó és de manera excepcional, de la que pateixen les menors d'edat i les joves. Per a intentar ajudar aquestes investigacions s'han realitzat unes enquestes a noies d'entre 16 i 22 anys amb l'objectiu de comprovar si hi ha noies en situació d'abús que ho mantenen en silenci o que ni ho saben.

En la part pràctica també s'ha fet una recerca sobre les ajudes que tenen les dones, també menors, que pateixen violència de gènere a Lleida. S'han fet entrevistes i s'han visitat llocs que tenen l'objectiu d'eradicar la violència de gènere i que protegeixen i assessoren les dones que estan en situacions d'abús.

OBJECTIU I HIPÒTESI

Marcats per la societat patriarcal en que vivim, els i les adolescents no tenen altre remei que seguir els estereotips i els mites de l'amor romàntic que veuen diàriament, ja sigui als mitjans de comunicació, a casa o a l'escola. Parteixo de la teoria que el poder i el domini dels homes sobre els dones, és a dir, el model patriarcal, ha existit des de sempre en tots els àmbits i en tots els contextos.

Aquest treball de recerca neix de la hipòtesis que moltes noies adolescents estant sent víctimes d'un abús masclista per part de les seves parelles i que ho mantenen en silenci o que ni saben que estan sent víctimes de violència masclista.

També vull conèixer millor el tema, amb les seves lleis i totes les seves classificacions per tal de poder diferenciar la violència de gènere de altres tipus de violències, com la domèstica, i poder-la detectar fàcilment per així servir d'ajuda a moltes dones en situació d'abús.

És a dir, la meva hipòtesi és:

“Moltes noies adolescents i joves que estan en les seves primeres relacions de parella no saben identificar la violència de gènere i viuen sotmeses a un abús diari en silenci.”

PART TÈCNICA

1. ELS ORIGENS DE LA VIOLÈNCIA DE GÈNERE

La situació de la dona ha variat al llarg del temps, però podem trobar infinitat de casos de masclisme durant tota la humanitat: la prohibició del vot a la dona, la crema de bruixes a l'edat mitjana, el fet que per ser Papa a l'església cristiana s'hagi de ser home, els innumerables casos de violència envers el gènere femení...

Abans de distingir el paper de la dona per etapes històriques, vegem que pensaven alguns personatges cèlebres sobre les dones:

- *“Hi ha un principi bo, que ha creat el ordre, la llum i l'home, i un principi dolent, que ha creat els caos, les tenebres i la dona”*- Pitàgores (580-500 aC)

- El famós filòsof grec Aristòtil considerava que la dona era femella per la seva manca de qualitats i que restava estancada en la mentalitat infantil.

- *“Dona, tu ets la porta del diable. Tu has tocat l'arbre de Satanàs i has set la primera en violar la Llei Divina”* – Tertúlia (segle II)

-Segons Tomàs d'Aquino és una “criatura ocasional i accidental” i va definir a la dona com un ésser sense substància pròpia,

- Rousseau va dir que la dona s'havia convertit en un ésser fals, mundà i artificial i que la pròpia natura la encadenava a l'home, que era l'únic que tenia poder intel·lectual.

1.1 - La prehistòria.

La prehistòria va començar amb l'aparició dels primers homínids fa més de 2.5 milions d'anys.

Les dones **són les grans oblidades de les societats prehistòriques**, quan pensem en els primers homínids, Tenim la visió que l'individu típic de l'època és un adult masculí i musculat, oblidant així la resta de membres del grup: nens i nenes, dones, i vells i velles.

El fet de que les dones hagin estat vinculades a activitats de manteniments com la preparació d'aliments o la cura dels altres membres del grup ve donat del fet que, en aquella època, la lactància era considerada imprescindible per els infants i, per tant, les dones havien d'estar constantment tenint cura d'ells i alhora aprofitaven per a dur a terme el manteniments de la llar. No era considerat un menyspreu, simplement es repartien el treball de la manera que els hi era més còmoda i les tasques que elles realitzaven eren considerades de vital importància. La societat religiosa era més igualitària que la societat actual, doncs aquest menyspreu es considerat propi de la societat patriarcal en la que vivim actualment.

No obstant això, algunes dones també es dedicaven a la caça menor, la pesca, el conreu, la recol·lecta d'aliments o a la producció d'armes i metal·lúrgica, així com estaven plenament integrades en qüestions religioses. Estaven plenament involucrades en les activitats de la societat, no estaven marginades.

L'ideal de bellesa de la dona era grassoneta, i amb corbes, com mostra l'estàtua *Venus*, del paleolític que representa el signe de fertilitat.

1.2 - Edat antiga

L'edat antiga és el període de la història comprès entre el naixement de la escriptura i la caiguda de l'imperi romà el 476.

- **Antic Egipte:** El rol de la dona a l'antic Egipte **es pot considerar modern**. Aquells encara no consideren a la dona igual que l'home, però sí com el seu complement. No tenien diferències davant la llei i tenien accés a la mateixa educació i a una gran quantitat d'oficis. Podien circular lliurement pel carrer i la dona era la propietària de la casa. Una vegada casats la dona mantenia el seu nom i només s'afegia "esposa de x", l'home havia d'assegurar-se del seu benestar i es podien divorciar per iniciativa de qualsevol dels dos. Tot i això la vida d'una de classe baixa era bastant més dura, doncs treballava, igual que ho feia l'home, al camp de sol a sol i havia de tenir cura dels nens.

- **Cleòpatra VII** va ser la última reina de l'imperi de l'antic Egipte. A la guerra alexandrina (48-47 aC) va destituir al seu germà i marit Ptolomeu

XIII amb l'ajuda del seu amant Julio César. Poc imatge 1

després del assassinat de Cèsar, Cleòpatra va seduir al militar i polític romà Marco Antonio protagonitzant així una de les històries romàntiques més famoses amb un tràgic final.

Així doncs, Cleòpatra va esdevenir, probablement, una de les figures feministes més conegudes de l'antiguitat. No només per haver estat una de les poques dones dirigint un Imperi tan gran com ho era el egipci, sinó també per haver, d'alguna manera, jugat amb els homes com ella ho va fer.

- **Mesopotàmia:** Podem parlar d'una certa igualtat gràcies al Codi de Lleis de Hammurabi, escrit a la pedra basàltica de dos metres d'alçada que rep el nom d'Estela d'Hammurabi. Aquest dóna importants **drets a les dones** com la pràctica del comerç o la realització de negocis lliurement. Les dones podien desenvolupar diferents professions, moltes eren escribes a la cort reial, i podien participar en la vida pública de la ciutat. Les reines podien arribar a regnar i adoraven a moltes deesses femenines

- **Antiga Grècia:** El **menyspreu envers les dones** estava molt marcat dia a dia. Les dones ocupaven un espai reservat de la casa, el *gineco*, ja que només podien rebre visites de familiars directes i no podien abandonar l'espai domèstic sempre que volien. La seva educació es basava en com ser una bona esposa i en com fer les tasques domèstiques, tot ho aprenien en l'àmbit privat, i finalitzava quan passaven a l'edat adulta. Aquest pas es feia quan la dona es casava, als catorze anys aproximadament, i el matrimoni era un contracte entre el pare i el futur marit. Cal remarcar que estava permès el divorci si la dona era víctima de maltractament, o si simplement l'home ho volia. En cas d'adulteri per part de la dona, el marit podia abandonar-la, vendre-la com a prostituta, pegar-la o fins i tot castigar-la amb la mort.

Les esclaves eren les que feien les feines domèstiques que comportaven sortir de la llar o un major esforç físic mentre les seves mestresses, les dones de bona classe social, es quedaven a casa cuidant dels fills o realitzant tasques domèstiques de menor esforç. No podien participar en la política, ni votar, ni tenir drets de cap tipus. El participar en els actes públics, assemblees, teatre, jocs, ritus i competicions esportives era cosa dels ciutadans, i la dona no era considerada una ciutadana, sinó la filla o esposa d'un.

La bellesa de les dones es trobava més en l'ornament (roba, joies, pentinats...) que en el seu propi cos.

➤ **Hipàtia** fou una filòsofa i mestra neoplatònica de l'època grega. És considerada la primera dona matemàtica de la història i molt moviments feministes la consideren un símbol de la dona alliberada de l'època grega.

- **Antiga Roma:** Els romans vivien en una societat patriarcal on la dona havia de portar una vida d'obediència. A diferència dels homes, elles no anaven a lluitar i es quedaven a casa per a supervisar els esclaus i fer algunes tasques domèstiques com podia ser filar o teixir. El seu objectiu vital el duien a terme als dotze anys, edat quan es casaven i començaven a procrear. No tenien nom propi, sinó que adoptaven el del pare en femení, només rebien la educació necessària per a ser una bona esposa. A part de les feines domèstiques, també treballaven al camp i podien comercialitzar sota la supervisió de l'home. No estaven recloses a casa i sempre que tinguessin el permís del seu marit podien assistir a jocs, espectacles, a mercats....

Les dones es van començar a rebel·lar davant aquesta situació i van aconseguir importants avenços aconseguint un cert protagonisme públic, fet que no va agradar als homes masculinistes de l'època fins tal punt que s'ha arribat a parlar de la "emancipació femenina" o el "feminisme" en l'Antigua Roma.

L'historiador romà Tito Livi ja va alertar als homes del que suposaria la autonomia de les dones i va dir una frase que ho resumia tot: "*Tan aviat com comencin a ser iguals, seran superiors*". Tito Livi va escriure la narració de caràcter feminista, Lucrècia, acceptada per molt historiadors posteriors

➤ **Lucrècia:** És la història d'una noble romana casada amb el general Col·latí víctima d'una violació pel fill del rei Tarquino, un rei estranger que havia assolit la constitució i que abusava del poble. Després d'explicar el que havia passat a la seva família es va clavar un punyal al cor tot dient les

seves últimes paraules: “*Cap dona quedarà autoritzada amb l'exemple de Lucrecia per sobreviure al seu deshonor*”. El seu suïcidi va comportar el final de la monarquia a Roma i la proclamació de la república l'any 510 aC.

1.3 - Edat Mitjana

Imatge 2

L'Edat Medieval és el període de la història que va des de la caiguda del imperi romà el 476 fins el descobriment d'Amèrica el 1492.

Es caracteritza pel **feudalisme**, pel qual els nobles, a canvi d'un feu, és quedaven lligats al rei i li oferien ajuda militar sempre que li fos necessari. És van formar els estaments socials on a dalt de tot estava el rei, a baix els nobles (ducs i comtes) després els bisbes, els senyors i els cavallers i finalment a baix de tot estava el poble i els soldats.

Les dones nobles no tenien cap altra ocupació que les de casar-se, dirigir les feines dels servents i criar els seus nens. Les dones podien decidir si es volien casar o no (Eremitisme) però si es negaven s'havien de convertir en monges. Si es casaven depenien totalment dels seus marits i no acostumaven a abandonar el castell. Les dones que no es casaven ingressaven en convents per a tenir accés a un mínima cultura. Les dones de baixa classe social, les del poble, a més de haver de dur a terme les labors domèstiques, havien de realitzar feines al camp i cuidar del marit i dels nens. Les joves podien trobar feina com a criades de senyores nobles, però no podien exercir gairebé cap altre ofici que no fos relacionat amb al confecció de roba o l'elaboració d'aliments. El seu objectiu vital era la maternitat i el matrimoni, sempre pactat pels pares. També cal remarcar la crema de bruixes al final de l'edat mitjana. La inquisició

només perseguia a dones que eres suposadament bruixes, mai a homes que fossin bruixots.

Va haver-hi dones representatives en aquesta època que lluitaven a favor dels drets de les dones una d'elles és Joana d'Arc.

- **Joana d'Arc** va ser una de les primers dones dirigint tot un exèrcit d'homes quan només tenia disset anys. Es diu que sentia veus del mateix Déu qui li deia que havia de dirigir l'exercit francès i expulsar als anglesos del país. Va ser acusada de bruixeria i cremada viva a la foguera. Va demostrar que una dona podia ser igual de valuosa i forta que un home.

1.4 - Edat Moderna

És el període de la història comprès entre el descobriment d'Amèrica el 1492 i la revolució francesa el 1789.

El descobriment d'Amèrica, el retrobament d'altres cultures, el augment del poder del estat i la pèrdua de poder de l'església així com l'aparició de nous estudis humanitaris i noves universitats van suposar un fet positiu per als homes, però **van afectar negativament a les dones** que no tenien accés als nous estudis i els nous estats van dictar lleis que van restringir encara més els seus drets.

Els humanistes defensaven la igualtat entre els homes i els dones, no obstant seguien existint nombroses diferències pròpies d'una societat patriarcal.

Les dones camperoles, de classe baixa, no rebien cap tipus de formació i aprenien a casa, amb els seves mares com a professores, a com ser bones filles, esposes i mares. El temari escolar de les dones de la noblesa era la doctrina religiosa, lectura, escriptura, costura i, rarament, música. No és d'estranyar, doncs que la taxa d'analfabetisme femení fos molt més superior al masculí. No tenien dret a heretar res,

se'ls hi van restringir encara més professions i se les va reclutar encara més en l'àmbit familiar. No podien ser notàries, escrivans, ni podien ocupar càrrecs als parlaments locals, i participar a l'exèrcit. El que sí podien, però, era participar a la supervisió d'alguns hospitals i ocupar-se de petits comerços. Les dones van passar a ser objecte d'exploració sexual i econòmica. L'estat de les dones en l'àmbit rural no va avançar ni variar de l'edat mitjana i seguien treballant dia i nit per cuidar de la casa, els nens, el marit i treballar al camp.

A l'edat moderna podem destacar varies dones defensores del feminisme com per exemple:

- **Mary Wollstoncraft:** És una escriptora i es considerada la primera feminista britànica. Per a ella la clau per a superar la subordinació femenina era l'accés a l'educació, així no només aconseguirien un pla d'igualtat respecte els homes, sinó que podrien desenvolupar la seva independència econòmica. La seva obra

Imatge 3

més famosa és la "*Vindicació dels drets de les dones*" i es considerada el començament del moviment feminista contemporani.

1.5 - Edat contemporània

És el període que comprèn des de la revolució Francesa el 1789 fins l'actualitat.

Entre els segles XIX i XX, la **història canvia per a les dones**. La revolució francesa de finals del segle XVIII va ser un fet fonamental per aquestes, que hi van participar activament.

La Revolució Francesa (1789-1799) va significar l'enderrocament de l'Antic Règim dominat per la monarquia absoluta i l'aristocràcia feudal i la implantació del liberalisme dominat per la burgesia.

S XVIII-XIX

Imatge 4

Aquesta revolució va ser iniciada físicament per les dones, que no es van quedar parades i van esdevindre les agitadores de gran part de les revoltes de la època. Elles iniciaven la revolta, els homes les seguien en la lluita i finalment quedaven excloses de la victòria, com si no haguessin fet res. Després del triomf em 1789, va sorgir el lema "Libertat, igualtat i fraternitat", que reconeixia a les dones la seva personalitat civil, però encara els negava l'accés a la igualtat. Aquest fet va provocar l'aparició del sufragisme, que lluitava per la igualtat de la dona en tots els aspectes.

En l'àmbit laboral les dones seguien sofrint una forta discriminació.

Moltes treballaven en labors (costura, planxa...), unes altres es dedicaven al servei domèstic, i moltes altres simultaniejaven les tasques de la llar en fàbriques de tabac, maons, armes, impremtes. Treballessin del que treballessin eren menyspreades pels homes, tenien unes situacions de treball lamentables, complien una jornada de dotze a catorze hores, i rebien uns salaris molt baixos, més baixos que els dels homes. El 13 de març de 1900 va aparèixer la primera llei que defensava el treball de les dones. Les prohibia treballar a la mina, se'ls hi proporcionava tres setmanes lliures després de donar a llum, amb dret de conservar la feina i a les dones amb fills se'ls permetia una hora lliure per a alimentar el nadó.

Arrel de les nombroses revoltes en defensa de la dona, es va aconseguir que moltes nenes tinguessin accés a l'escola, tot i que el temari en cara es basés en la costura, les labors, la religió... va ser un gran avenç. A més a més, de forma puntual, algunes estudiants es van titular a la universitat (els estudis més ben vistos eren mestra i infermera). No obstant, el 1878 el percentatge de dones alfabetes no superava el 10%.

- **Olímpia de Gougues:** És una escriptora francesa i defensora dels drets de les dones. El 1791 va escriure la seva famosa "*Declaració del Drets de la Dona i la Ciutadania*" on reclamava un tracte igualitari envers la dona en tots els aspectes de la vida: el dret de vot, d'exercir càrrecs públics, de participar en l'exèrcit, el dret a la propietat privada, a l'educació...

Segle XX

Al segle XX la dona es va començar a incloure, molt lentament, en la vida social, política i econòmica. Al començament d'aquest segle la dona no tenia gairebé llibertats ni drets, es dedicava majoritàriament a labors domèstiques i encara sofria **nombroses discriminacions pel fet de ser dona.**

Imatge 5-

A l'abril de 1931, quan es proclama la II República, s'inicia una nova etapa per a les dones. La constitució republicana del 9 desembre de 1931, fou una peça important per a l'avanç del feminisme. **Se'ls hi van reconèixer una sèrie de drets:** igualtat de sexes i drets, prohibició de la discriminació laboral, protecció del treball de les dones, segur de maternitat, dret de vot i de ser elegible, reconeixement del matrimoni civil i el divorci. A partir de 1931 les dones obtenen el dret simbòlic del sufragi.

La guerra civil espanyola (1936-1939) i el franquisme, que va durar fins el 1975, van provocar **tornar enrere per a la dona espanyola**. Aquestes eren considerades inferiors i a causa del descens de la natalitat durant la guerra, les dones van esdevindre objectes de procreació. Fins i tot es van aprovar lleis que impedièren que la dona treballés fora de casa. Segons l'església els homes eren els qui manaven en una família i aquests no podien estar barrejats amb dones en llocs públics. Les dones no podien anar a la universitat i rebien l'educació necessària per a complir les tasques de la llar. Degut a que els homes havien d'anar a la guerra, les dones van començar a ocupar el món laboral de la indústria rebent salaris més inferiors i fent feines poc costoses. El feminisme va adoptar un paper molt important. Reclamava el dret a la sexualitat i va aconseguir aprovar la píndola el 1978 i l'avortament el 1985. A l'article 14 de la constitució de 1978 es reclama la igualtat dels espanyols davant la llei sense discriminació de sexe, religió o qualsevol altra circumstància personal o social.

A més a més va ser a finals del segle XX quan va aparèixer per primera vegada el **sistema sexe-gènere** a tot Europa. Kate Millet es va referir al gènere com una categoria analítica en la seva obra "*Sexual Politics*" i Gail Rubin el va definir com un sistema d'organització social en el seu article "*Political economy of sex*". Tots dos van concebre el gènere com el sistema de relacions socials que transforma la sexualitat biològica en un producte de l'activitat humana. Simone de Beauvoir va dir "*Les dones és fan, no neixen*".

2.LA VIOLÈNCIA DE GÈNERE, CONCEPTES

La llei 5/2008¹ defineix la violència de gènere com la violència que s'exerceix contra les dones com a manifestació de la discriminació i de la situació de desigualtat que pateixen les dones. És l'expressió més greu de la cultura patriarcal, que justifica la dominació, el poder i el control dels homes sobre les dones.

Imatge 6

Aquest sistema els proporciona, als homes, una sèrie de privilegis que els fa creure que tenen un domini sobre les dones.

És a dir, el sistema patriarcal fomenta la discriminació sobre les dones, però també sobre altres persones tenint en compte la nacionalitat, l'edat, l'orientació sexual, la condició física...

2.1 - Diferència entre violència domèstica i violència de gènere.

Aquest dos termes moltes vegades es confonen, per això, la llei espanyola establerta sobre l'atenció integral a les víctimes de violència de gènere ha marcat la diferència.

- La violència de gènere és tot acte de violència que s'exerceix sobre una dona per part d'un home que està o ha estat lligat a ella per relacions afectives.
- La violència domèstica, o violència intrafamiliar, és la que té lloc en l'àmbit familiar, sigui quin sigui el parentesc entre la víctima i l'agressor i sense diferenciar el sexe

¹ Llei 5/2008, del 24 d'abril, del dret de les dones a eradicar la violència masclista.

Edat de la víctima	TOTAL		
	Dones	Homes	Total
De 0 a 13 anys	338	337	675
De 14 a 17 anys	259	119	378
Total	597	456	1.053

Gràfic 1

En l'àmbit de la parella, un insult ja és considerat delictes. En canvi, en l'àmbit familiar no ho és, ja que no es pot denominar delictes un insult entre germans.

Els mitjans de comunicació ens distorsionen la realitat i ens fan creure que hi ha més víctimes mortals per violència de gènere de les que hi ha realment. A Catalunya, l'any passat hi va haver 4 víctimes mortals, dos d'elles de la província de Lleida (una tenia catorze anys i l'altra vint-i-vuit). El que sí que hi ha son molts casos de violència masclista que no arriben a homicidis.

2.2 - La violència intragènere

Imatge 7

La violència intragènere és aquella que es produeix entre relacions afectives i/o sexuals de persones del mateix sexe. Es tracta d'un exercici de poder per part del victimari amb l'objectiu de dominar i controlar la víctima.

La població LGTB² no s'identifica amb els rols socialment establerts per a les relacions heterosexuales, però això no significa que no puguin establir determinades actituds de possessió. **La violència intragènere és una realitat invisible.** Les persones LGTB tenen dificultat per a denunciar, doncs això revelaria la seva orientació sexual i moltes d'elles encara no ho han assumit del tot. A més a més, no creuen que elles puguin ser víctimes, ja que pensen que només succeeix en relacions heterosexuales. Tot i que la societat cada vegada accepta més la població LGTB, aquests encara sofreixen una certa discriminació que els deixa al marge de les lleis i protecció.

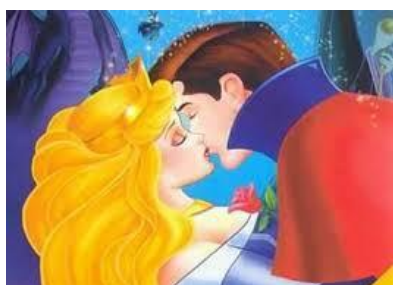
²Acrònim emprat per a referir-se col·lectivament a les persones **L**esbianes, **G**ais, **T**ranssexuals i **B**isexuals

2.3 – L'amor romàntic

L'amor romàntic és el model d'amor que segueix la major part de les parelles en les cultures occidentals, especialment les joves. És tracta d'un tipus d'afecte que ha de ser **per tota la vida** ("Ets l'home de la meua vida", "T'estimaré per sempre") , **exclusiu** ("No podré estimar a ningú més que tu"), **incondicional** ("L'amor ho pot tot", "T'estimo per sobre de tot") i implica un **elevat grau de dependència** afectiva ("Sense tu no podré viure").

Pilar Sanpedro³ caracteritza l'amor romàntic de la següent manera:

"Alguns elements son prototípics: inici sobtat (amor a primera vista), sacrifici per l'altre, proves d'amor, fusió amb l'altre, obli de la pròpia vida, expectatives màgiques, com la de trobar un ésser absolutament complementari (la mitja taronja), viure en una simbiosi que s'estableix quan els individus es comporten com si de debò tinguessin necessitat mútua per a respirar i moure's, formant així, entre ambdós, un tot indissoluble."

Imatge 8

Aquests mites estan presents en les nostres vides des de petits. Un clar exemple són les pel·lícules *Disney*: en la *Ventafocs*, la *Bella dorment*, *La Bella i la Bèstia*, la *Blancaneus*, etc. La jove i guapa dona és salvada per un misteriós heroi que resulta ser el seu príncep blau. En l'adolescència tenim la famosa saga *Crepuscle*, on *Bella*, la protagonista, accepta deixar de ser humana, o fins i tot morir, per l'*Edward*, un vampir que la protegeix constantment.

³ Pilar Sanpedro- *El mito del amor y sus consecuencias en los vínculos de pareja- Página Abierta, 150,(julio de 2004)*

3. TIPUS DE VIOLENCIA DE GÈNERE

Al llarg dels anys han anat apareixen noves maneres de maltractar a la dona degut a la diversitat dels agressors i a la evolució humana. Per això, hi ha moltes maneres de classificar i de separar els tipus de violència. Tanmateix, en aquest treball de recerca es seguirà la classificació d'acord amb la **lleï 5/2008**, aprovada per la normativa internacional europea i estatal.

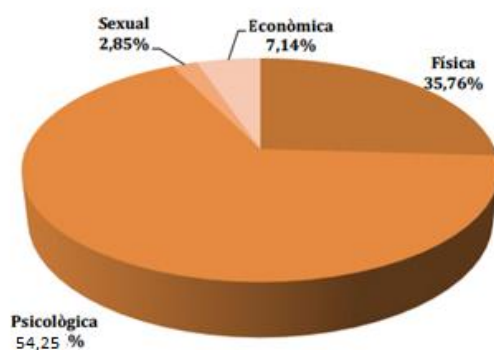
3.1 - Formes explícites: Tipus de violència que tenen lloc en un marc de relacions personals i en àmbits concrets.

- La **violència psicològica** compren totes les conductes intencionades que desvalorin a la dona i li produeixin un patiment intern per mitjà d'amenaçes, humiliacions, burles, insults, menyspreus, controls, culpabilitzacions, crítiques, etc. Aquest tipus de violència, tot i que no es pugui apreciar a simple vista, produeix grans problemes mentals com pèrdues d'autoestima i depressions.

Dins d'aquest tipus de violència, hi trobem l'abús verbal, el social i l'ambiental:

- **Abús verbal:** El maltractament es fa mitjançant les paraules, els insults i els escridassaments. És un tipus d'abús molt difícil de detectar i moltes dones conviuen tota la seva vida amb un marit que les insulta perquè no han sabut veure que és tracta de violència de gènere.
- **Abús social:** Provoca l'aïllament de la dona, ja que l'agressor controla totes les seves relacions socials.
- **Abús ambiental:** Consisteix a envair l'espai personal de la dona trencant les seves coses, molestant-la a casa, amenaçant a tota la família, regirant-li els calaixos, controlant-li el mòbil...

- La **violència física** és al violència que comporta actes de força contra una dona amb l'objectiu de produir-li una lesió. És la més visible a simple vista però pot començar amb un simple pessic, continuar amb cops de punys o bufetades i acabar amb deformacions o, ens els casos més extrems, amb la mort.
- La **violència sexual** inclou intimidacions, exhibicions, observacions i realitzacions de l'acte sexual sense el consentiment de la dona. La víctima es veu obligada o de vegades coaccionada a mantenir relacions sexuals, que poden ser amb violència, sense plaer ni satisfacció.
- La **violència econòmica** és el control dels béns i dels diners per part del marit agressor. Amagar guanys, malgastar diners, regirar-li el moneder a la dona i agafar-li diners o obligar-la a realitzar tràmits amb els diners, entre altres, són considerats actes de violència econòmica.

Gràfic 2.

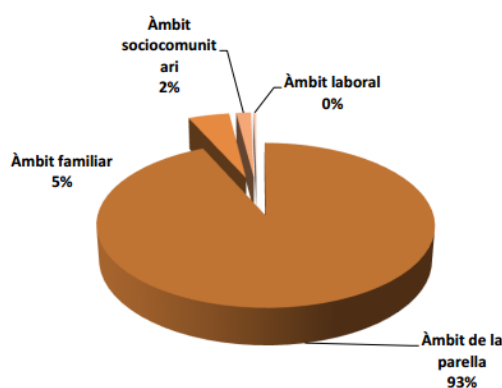
3.2 - Formes implícites: aquest tipus de violència no recau sobre una dona directament, i normalment no la fa un sol home. Són les desigualtats simbòliques que es troben en la vida quotidiana.

- La **violència estructural** és gairebé invisible, però encara molt present actualment. Són les anomenades barreres intel·ligibles, que no permeten a les dones accedir als drets bàsics. Es troben molt en els àmbit de treball o educació.
- La **violència simbòlica** es refereix a tots els estereotips creats per la publicitat, la literatura o la cultura al llarg del temps que deixen a l'home amb una situació de major poder i a la dona li atribueixen un rol molt infravalorat.
- La **violència institucional** té lloc a la institucions que no fan res per a impedir la violència i és més, la permeten. Actualment, als països més desenvolupats, passa a molts pocs llocs, però si mirem als països del tercer món o els que estan en vies de desenvolupament, trobarem molts més cassos.

4. AMBITS DE LA VIOLÈNCIA DE GÈNERE

La llei 5/2008, també diferencia cinc àmbits en els que es poden donar casos de violència masclista.

- En l'**àmbit de la parella** és la violència que exerceix el cònjuge o la parella ja sigui física, sexual, psicològica...
- En l'**àmbit familiar** consisteix en la violència per part d'un membre de la família a una dona, ja sigui major o menor d'edat.
- En l'**àmbit laboral** parlem de violència exercida en relació a la feina, ja sigui en horari laboral o no.
- En l'**àmbit social o comunitari** comprèn les manifestacions següents:
 - Assetjament sexual
 - Tràfic i explotació sexual de dones
 - Mutilació genital
 - Matrimonis forçats
 - La violència derivada de conflictes armats (assassinat, embaràs forçat, violació, avortament forçat...)
 - Violència contra els drets sexuals i reproductius (avortaments selectius o esterilitzacions forçades)
- Altres **formes anàlogues** que perjudiquin la llibertat, la dignitat o la integritat de la dona.

Gràfic 3

5. EL CICLE DE LA VIOLÈNCIA DE GÈNERE

No existeix una història idèntica del maltractament, cada història és única. Cada dona viu la seva pròpia experiència i cada una actua en funció de la seva pròpia realitat. Algunes històries duren molt temps, altres són molt breus. Algunes dones li planten cara i el denuncien, altres es queden callades i atrapades en aquell malson.

La violència masclista en l'àmbit de la parella és la més coneguda i la més estudiada. Els investigadors han arribat a la conclusió que la majoria dels casos de violència de gènere segueixen el mateix cicle, que reflecteix la manera com l'agressor es comporta en cada fase. El cicle de la violència de gènere intenta explicar com transcorre el procés de maltractament en la vida d'una parella. S'ha de dir que és un procés cíclic, és a dir, quan han acabat les tres fases que diferenciarem, tornen a començar.

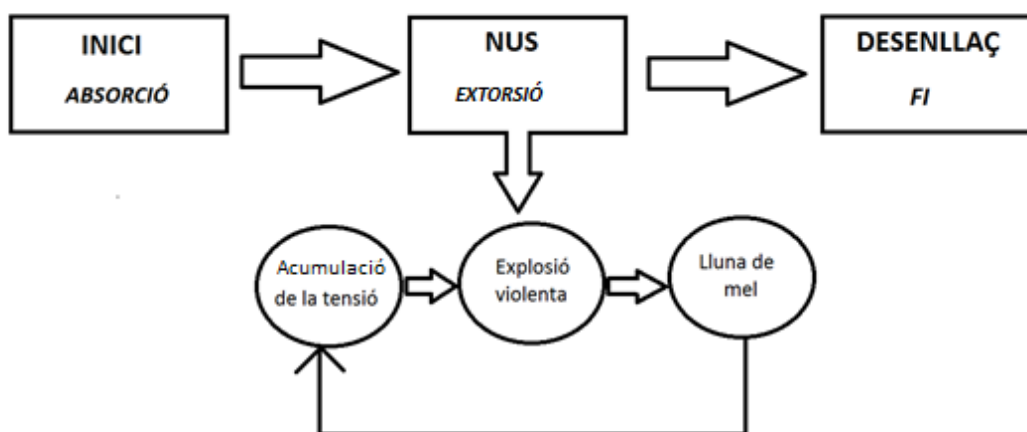
La nostra cultura ha heretat els principis de **l'amor romàntic** de finals del segle XVII. Aquests ens han inculcat el significat d'amor i ens han transmès creences per a poder justificar comportaments clarament abusius per les dones. Algunes d'aquestes creences són les causants de l'inici d'un procés de violència de gènere que pot no acabar mai. Vegem-ne algunes:

- Pensar que les persones poden canviar per amor, ens fa creure que si la nostra parella ens maltracta, pot canviar i, per tant, li donem moltes segones oportunitats.
- Pensar que si estimes algú, l'has de perdonar en tot el que faci. *"l'amor de veritat ho aguanta tot"*.
- Creure que la teva parella és imprescindible per a tu, i que sola no podràs sortir-te'n.
- Creure que només hi ha un gran amor en tota la vida

- Creure que la gelosia és una mostra d'amor i que cal entregar-se en cos i ànima a la teva parella

L'agressor té varies maneres d'apoderar-se de la vulnerabilitat de la dona. Pot estudiar els seus punts febles, per així dur-se-la al seu terreny. També pot fer-li passar per una fase d'engany, on ella creu estar vivint una història d'amor etern, mentre ell té una altra concepció de l'amor. Una altra manera de començar el cicle de la violència de gènere és la dependència emocional, ja sigui de la dona envers l'home, o a la inversa. Aquestes són les maneres **d'ABSORCIÓ** a la dona.

Quan l'home ja s'ha apoderat completament de la dona, és comencen a manifestar els elements més clars del maltractament. És l'anomenada **EXTORSIÓ** i és quan tenen lloc les tres fases cícliques del cicle de la violència de gènere:

Imatge 9

- Fase **d'acumulació de tensió**: És caracteritzada per crits, insults, crítiques... que van augmentant gradualment.
- Fase **d'explosió violenta**: És la descàrrega de tota la ràbia per part de l'home en forma de atacs físics, amenaces, violacions...

- **Fase de “lluna de mel”:** És la utilització de la manipulació afectiva per part del home per a evitar que la dona l’abandoni i intentat que el perdoni mostrant un penediment que pot semblar sincer.

Durant tot aquest temps les dones majoritàriament estan sotmeses a un assetjament per part de la parella. Assetjar és obligar a algú a fer alguna cosa que no desitja, podríem dir que és una persecució obsessiva per part de l’agressor caracteritzada per trucades de telèfon, vigilàncies per tot arreu, seguiments pel carrer, revisió de correu i calaixos, enviament de regals o cartes, etc. L’assetjament és fàcil de detectar, però difícil de portar a judici a causa de la manca de proves dels actes no delictius com poden ser les trucades o els seguiments.

Les amenaces són un tipus d’assetjament molt comú en totes les relacions afectades per la violència masclista. L’agressor adverteix a la dona de fer-li mal si ella no fa quelcom amb l’objectiu de provocar-li por i aconseguir que faci el que ell vol.

Per a les dones és difícil trencar la relació. Elles encara senten amor per la seva parella, i pensen només en els bons moments que passen junts, tenen esperança de que tot canviarà i alhora tenen por de ser assassinades. Tot i que s’ha dit que era un cicle cíclic, hi ha un punt en el que o bé és al dona qui posa fi a la relació i afronta la situació, o és l’estament legal qui se n’adona i finalitza la relació, o és l’agressor qui canvia de conducta.

El **desenllaç** que pot ser bo si la dona es recupera del trauma, ho supera, i amb l’ajuda de l’estament legal, aconsegueix separar-se de l’home. D’altra banda, la dona pot sofrir frustració i pot tornar a recaure o, en el pitjors dels casos, pot ser assassinada pel seu agressor. Les principals causes d’homicidi són els atacs de gelosia, el sentiment de ser refusat, el dèficit d’autoestima i la falta de relacions socials i normalment es produeix després de la separació de la parella.

6. CARACTERÍSTIQUES VÍCTIMES I VICTIMARIS

6.1 - VICTIMARIS (HOMES)

Parlem d'agressors quan ens referim a un home que agredeix a una dona. Els victimaris, són aquelles persones que exerceixen un mal sobre algú, sigui del sexe que sigui. No existeix un perfil comú per a tots els victimaris o agressors, hi ha diversos factors que inciten a un home a maltractar la seva dona (la raça, la cultura, la condició econòmica...). Aquesta violència, moltes vegades és el resultat de les seves vivències. Cal tenir en compte que un alt percentatge de maltractadors han estat víctimes de violència infantil i han crescut en un ambient on l'amor i la tendresa no abundava. De fet, la violència masclista considera tres nivells de victimaris.

- **Nivell individual:** Vivències infantils dins d'un ambient de violència que provoquen traumes i un abandonament emocional. Les persones víctimes de violència infantil no han après a controlar la seva conducta i descarreguen tota la seva ràbia contra la seva parella ja que molts d'ells creuen que la violència és la única manera de resoldre els problemes i basen la seva conducta en tots els estereotips i els mites de la violència masclista.
- **Nivell comunitari:** Es basa en la condició socioeconòmica de la dona, és a dir, la parella aprofita la vulnerabilitat de la dona afectada per factors com les desigualtats socials, la manca de recursos, l'exclusió social, etc. Que no li permeten accedir a una educació ni recolzar-se en el suport i protecció de la seva família o amics.
- **Nivell sociocultural:** És basa en la cultura patriarcal on, quan l'home es veu amenaçat, intenta dominar a la dona a base de maltractaments

Molta gent pensa que els agressors estan malalts, però cal dir que la majoria no sofreixen cap trastorn psicològic, però sí que poden tenir alguns trets de personalitat

accentuats com un dependència emocional molt visible, gran agressivitat i impulsivitat (els és difícil controlar la ira), gelosia i dèficit d'autoestima. Els trastorns més freqüents són la psicosi i el consum de drogues i alcohol però els més perillosos són els trastorns antisocials (aïllament i falta d'empatia), el paranoic (desconfiança i recels) i el narcisista (necessita l'amor de la dona constantment).

Es poden fer diverses classificacions de victimaris. Les més conegudes i utilitzades són les que estan fetes en funció del perfil psicopatològic i les que van fer uns científics dividint-los en *cobres* o *pitbull*.

En funció del perfil psicopatològic existeixen dos tipus d'agressors:

- El **dependent**, que és l'home que no pot viure sense la dona i la necessita en tot moment. És gelós, paranoic, agressiu i insegur que vol aconseguir una bona relació amb la parella tot i que no sap com fer-ho bé.
- El **psicòpata**, que és el més perillós i el més terrible i el que comet la majoria d'assassinats. És cruel, menteix molt bé i té una doble cara. No sent les emocions humanes i no sent empatia per ningú, per tant no té ni remordiments, ni sent culpa o penediment.

Al 1998, Neil Jacobson i John Gottman estableixen dos tipus d'agressors diferenciant-los en *cobra* i en *pitbull*:

- El **cobra** s'atribueix als victimaris que observen, però tarden en actuar. Són impredecibles, freds i calculadors que normalment abusen de les drogues i l'alcohol i són agressiu amb tothom. Sovint es tracta de psicòpates.
- El **pitbull** s'atribueix als agressors que reaccionen més violentament a les baralles tot i que sigui públicament. Són molt gelosos i no volen que la dona els abandoni. Normalment van tenir una infància plena de violència i retenen el trauma.

6.2 - VÍCTIMES (DONES)

Com passava amb els homes, les dones tampoc segueixen un perfil establert. Hem de tenir en compte que la violència de gènere pot passar en qualsevol moment a qualsevol dona.

Tot i això, la gran part de les dones maltractades es creuen tots els mites sobre la superioritat dels homes, i aquestes tenen una autoestima baixa, es senten culpables, fracassades i incapaces de resoldre la situació, tenen por, els hi falta control per la seva vida, se senten soles i encara s'aïllen més perquè creuen que ningú les pot ajudar, etc. Totes aquestes característiques les fan més vulnerables i, d'alguna manera, faciliten el treball als homes.

Hi ha un estereotip molt globalitzat que creu que les dones víctimes de violència masclista són dones amb un nivell cultural baix, amb una dependència econòmica del marit força elevada i sovint immigrants. Això ve del fet que a altres països, com pot ser Sud-Àfrica, la dona està molt més infravalorada i té molts menys drets dels que hauria de tenir.

El que sí que podem trobar comú en gairebé totes les víctimes són els símptomes que pateixen i que generen un estrès post-traumàtic molt notable.

- **Ansietat** caracteritzada per un estat de tensió, inseguretat i inquietud. Un estat d'ansietat elevat provoca trastorns de son, cefalea, minva del desig sexual...
- **Depressió**
- **Pèrdua d'autoestima**
- **Sentiment de culpa**, les dones creuen que han fet alguna cosa per a merèixer el que els hi fan.
- **Aïllament social**, senten vergonya del que els hi passa i prefereixen ocultar el que ha passat
- **Por** a viure, a estar soles, a morir.

7. VIOLÈNCIA DE GÈNERE EN ADOLESCENTS

L'adolescència és considerada una de les etapes més difícils de la vida d'una persona. És el moment on cadascú crea la seva identitat personal i també un moment de canvis tant corporals com hormonal. És el moment de transició a l'adulesa, és quan tenen lloc les primers experiències en l'amor, tant afectives com sexuals, i també és quan les creences relacionades amb els estereotips de masculinitat i feminitat estan més presents.

Mites sobre la violència de gènere que creuen els adolescents:

- *“La violència de gènere és cosa d'adults”*
- *“La violència psicològica no és tan greu com la física”*
- *“Si una dona és maltractada, és perquè alguna cosa haurà fet”*
- *“La gelosia és una expressió d'amor”*
- *“Si em controla és perquè m'estima i no em vol perdre”*
- *“L'amor ho pot tot i canviarà”.*

Hi ha poca recerca sobre la violència masclista en joves. La població jove tendeix a pensar que només existeix la violència física i que només passa entre parelles adultes, la manca d'experiència de les adolescents per a poder detectar possibles abusos i les idealitzacions de l'amor romàntic fan molt difícil la prevenció i la detecció de violència masclista, deixant a les joves en una situació de major vulnerabilitat.

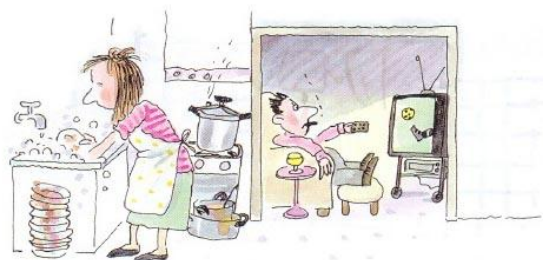
La **violència psicològica** és la que predomina en la major part dels casos: les intimidacions, humiliacions, amenaces, actituds de menyspreu, la gelosia... A més a més cal destacar les noves formes de control a través de les xarxes socials i la tecnologia: el *cyberbulling*. En aquest sentit, tenint en compte els abusos no visibles, la freqüència dels casos és de dos a tres vegades més gran que en parelles adultes..

No és d'estranyar que les adolescents creguin en aquests estereotips tan marcats. Només cal donar-li un cop d'ull als mitjans de comunicació. Aquests reproduïxen valors, actituds, idees, conductes i maneres de pensar que normalitzen la violència de gènere i les agressions de parella.

8. MICROMASCLISMES

Actualment, la gran part dels homes ja no exerceixen un masclisme pur i dur, sinó que duen a terme comportaments de control i de domini de baixa intensitat que exerceixen amb o sense consciència d'això.

Han estat denominats com terrorisme íntim, violència suau, tova o de molt poca intensitat, masclisme invisible... però el 1990, Luis Bonino els va denominar **micromasclismes** o **Mm**. Són comportaments sexistes que la majoria dels homes realitzen **inconscientment** i que són pràcticament **invisibles** per a les dones que els sofreixen, són un dels mètodes masculins més freqüent d'exercir.

Imatge 10

El masclisme actual és l'herència de segles de dominació masculina i inconscientment persisteix en tots nosaltres. Aquest masclisme es manifesta a diferents nivells, per exemple moltes dones

encara assumeixen que les feines de casa recauen en elles per complet, i s'alegren quan la seva parella els ajuda, assumint que la responsabilitat recau en ella.

Aquests micromasclismes no suposen una mala intencionalitat per part del home, sino que són **comportaments incorporats i automàtics en els homes** envers el comportament que han de tenir amb les dones. Aquests els fan sentir superiors i donen per fet que les dones han d'estar disponibles i al seu servei ja que s'ho creuen

merèixer de manera natural i inqüestionable. Són comportaments manipulatius que deixen a les dones en una situació de menys drets.

Segons Luis Bonino⁴, hi ha quatre tipus de micromasclismes:

- **Mm utilitaris:** S'aprofiten d'aspectes domèstics i de cura. Per exemple el no responsabilitzar-se sobre les labors domèstiques, el fet d'aprofitar-se i d'abusar de les capacitats "femenines" de servei...
- **Mm encoberts:** abusen de la confiança i la credibilitat femenina portant a la dona a no complir els seus desitjos i a fer el que no vol. Són els més manipulatius de tots.
- **Mm de crisi:** forcen la permanència de l'estatus de l'home quan s'està perdent el poder o l'hegemonia causat per l'augment de l'autonomia femenina.
- **Mm coercitius:** retenen el poder femení mitjançant la força psicològica o moral. Limiten la seva llibertat i restringeixen la seva capacitat a decidir.

Els efectes comuns dels micromasclismes son el sobreesforç físic i psicològic, la inhibició del poder, el deteriorament de l'autoestima, el malestar difús...

Per tal d'evitar encaminar la relació cap als interessos de l'home, cal que tots dos se n'adonin d'aquests petits però potents signes de maltractament i que canviïn la seva manera de pensar.

⁴ Psicoterapeuta y Director del Centre d'Estudis de la Condió Masculina, de Madrid.
www.luisbonino.com

9. MARC JURIDIC

La violència de gènere no és un problema que afecta només a l'àmbit privat com se solia pensar. En els darrers anys aquest fenomen s'ha donat més a conèixer fins el punt d'afectar a la societat en conjunt, doncs es manifesta com el símbol més brutal de la desigualtat existent entre homes i dones. Tant en l'àmbit autonòmic, estatal, europeu i internacional s'han aprovat diversos instruments normatius amb l'objectiu de protegir tant els drets dels nens com de les dones. Gairebé no hi ha cap normativa específica per a protegir la violència masclista envers els adolescents i joves, però en molt casos són aplicables les altres lleis. En aquest treball es veuran algunes de les lleis de l'àmbit internacional i estatal.

9.1 - Marc jurídic internacional

El fet que no existeixi una normativa específica per la violència de gènere d'adolescents, dels dotze anys fins la majoria d'edat, no impedeix que siguin aplicables en aquest cas les lleis relatives a la protecció de les dones, que en parlar de dones es refereixen a les nens i adolescents.

Un dels instruments bàsics universals per tractar de la violència contra les dones és la Convenció per a l'eliminació de totes les formes de discriminació contra la dona **(CEDAW)**.

Les disposicions de la CEDAW són aplicables plenament a les nenes i les adolescents perquè no hi ha cap limitació en el concepte de dona i perquè també inclou algunes normes específiques relatives a les menors d'edat. Per exemple, en parlar de l'educació no discriminatòria, CEDAW subratlla la importància de reduir la taxa d'abandonament dels estudis de les joves que els han deixat prematurament (article 10.f), així com la importància d'establir una edat mínima per casar-se en relació

amb el matrimoni. Les recomanacions específiques que fa el Comitè CEDAW, en l'Observació general núm. 19 (paràgraf 24) s'han de fer extensibles també a totes les formes de violència contra les nenes i les adolescents.

La **Declaració i programa d'acció de la Conferència Mundial de Drets Humans**, celebrada a Viena el 1993 va reconèixer expressament que “els drets humans de la dona i de la nena són part inalienable, integrant i indivisible dels drets humans universals” (paràgraf 19).

El mateix any es va aprovar **la Declaració sobre l'eliminació de la violència envers la dona** a les Nacions Unides, en què s'assenyalava que les nenes (és a dir, les dones de menys de 18 anys) son particularment vulnerables a la violència de gènere, i per tant, s'havien de fer mesures especialment adreçades a elles.

La **Declaració de Beijing** també considera les menors com un dels grups de dones particularment vulnerables a la violència (paràgraf 116) i fa èmfasi en l'eradicació de la violència envers les nenes (objectiu estratègic L. 7), mitjançant l'adopció de mesures legals i administratives per protegir-les de tota forma de violència. De fet, les recomanacions específiques en aquest sentit parlen concretament de “les noies”, i, per tant, s'adrecen d'una manera particular a les adolescents.

A més d'aquests instruments específics referits a les dones, cal considerar que els instruments de caràcter general, com **la Declaració universal de drets humans**, el **Pacte internacional de drets civils i polítics (PIDCP)** o el **Pacte internacional de drets econòmics, socials i culturals (PIDESC)**, també s'apliquen a la violència envers les dones, perquè aquesta impedeix el gaudi dels drets humans. Drets que han de ser reconeguts a totes les dones, incloses les nenes i les adolescents, perquè són drets que es reconeixen a tota persona sense distinció de raça, color, sexe, idioma, ni qualsevol altra condició, com pot ser l'edat.

9.2 - Marc jurídic espanyol i català

- A Espanya existeix la **Llei Orgànica 1/2004**, de 28 de Desembre, de Mesures de Protecció Integral contra la Violència de Gènere. Proporciona un resposta global a la violència que s'exerceix sobre les dones tant es aspectes preventius, educatius, socials i d'atenció posterior a les víctimes, com en la normativa civil. La Llei també estableix mesures de sensibilització i intervenció en diferents àmbits: educatius (transmissió de valors de respecte envers les dones i d'igualtat), sanitaris (detecció precoç del maltractament i avis als tribunals) i publicitari (evitar estereotips). Aquesta Llei assenjala que les situacions de violència sobre la dona afecten també als menors que es troben en l'entorn familiar, així que també preveu la seva protecció, però no els té en compte en la base jurídica i no fa res al respecte de la violència en adolescents.

- A Catalunya existeix la **Llei 5/2008**, del 24 d'abril, del dret de les dones a eradicar la violència masclista. Aquesta contempla la violència de gènere en totes les seves possibles manifestacions i tots els seus possibles entorns. Té l'objectiu de garantir el dret de les dones a no ser discriminades i a viure amb autonomia i de fomentar la prevenció, la sensibilització i la detecció d'aquesta. En l'article 2 diu explícitament que tots els articles també inclouen nenes i adolescents.

A l'àmbit estatal, la **Llei 1/2004** aborda únicament la violència en la parella, i encara que no faci referència expressa a les adolescents com a víctimes directes, no hi ha cap raó per excloure-les. La normativa autonòmica és més àmplia que l'estatal i les nenes i adolescents estan incloses expressament a les seves disposicions, però tampoc no conté normativa específica per a aquests casos. Tot i que la **Llei autonòmica 5/2008** considera una sèrie de situacions específiques, no inclou dins d'aquestes situacions la minoria d'edat de les dones, situació que, sens dubte, dificulta la detecció i l'atenció de la violència masclista.

PART PRÀCTICA

Per tal de comprovar si la meva hipòtesis és certa, la part pràctica del meu treball de recerca consta d'uns gràfics extrets dels resultats de les enquestes que vaig passar a les noies de cicles formatius del meu institut. Estan dividits en dos apartats depenen de si tenen parella (cas A) o són solteres (cas B).

A més a més, al llarg de tota la meva investigació he fet entrevistes, que també he inclòs en aquesta part i una petita recerca sobre els llocs que tenen l'objectiu d'eradicar la violència de gènere i on poden anar les dones que han estat o estan en situació d'abús per tal de sortir-se'n i recuperar-se. Tot i que a Lleida n'hi ha molts, *[Veure Annex I: Recursos públics a Lleida]* jo només vaig poder visitar el Casal de la Dona i el Servei d'Intervenció especialitzada.

1. ENQUESTES

1.1 - METODOLOGIA

Fer les enquestes no em va semblar tan fàcil com creia que seria. Vaig agafar idees d'altres tests que vaig poder trobar per internet o en revistes i les vaig adequar pel que jo volia.

Amb l'ajuda de la meva tutora les vaig poder passar a molta part dels alumnes de cicles formatius del meu institut, ja que tots estaven dins del rànquing d'edat que volia investigar. L'enquesta constava de 3 preguntes personals per a poder diferenciar en sexe, edat i cas i de 30 preguntes específiques on s'havia de contestar sí o no.

En un principi tenia pensat analitzar tant homes com dones, però al final, com que em faltaven enquestes masculines, vaig decidir centrar-me únicament en les dones, que són les víctimes més comuns. Les enquestes estaven dividies en quatre grups d'edat: de setze a divuit anys, que són les menors d'edat, de divuit a vint anys, de vint a vint-i-un i finalment de més de vint-i-un anys. Tot i això, aquests dos últims grups, a l'hora de fer el recompte i les conclusions, els he ajuntat en un únic bloc de dones majors de vint anys.

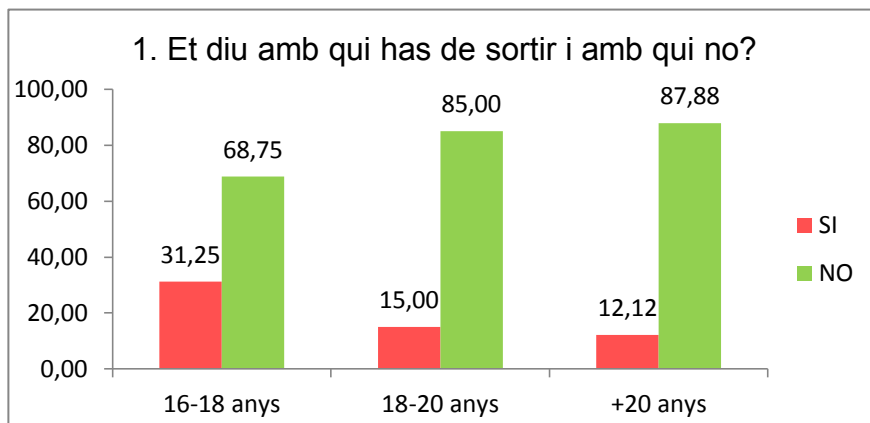
Hi ha dos casos que s'havien de diferenciar només al començar l'enquesta:

- El **cas A** l'havien de respondre totes les noies que tinguessin parella estable. En les trenta preguntes específiques havien de marcar si eren víctimes d'aquelles situacions o no. A més a més, la última pregunta era específicament per a elles, ja que per tal de comprovar la meva hipòtesis inicial, havien de contestar si creien que estaven sent víctimes de violència de gènere o no.

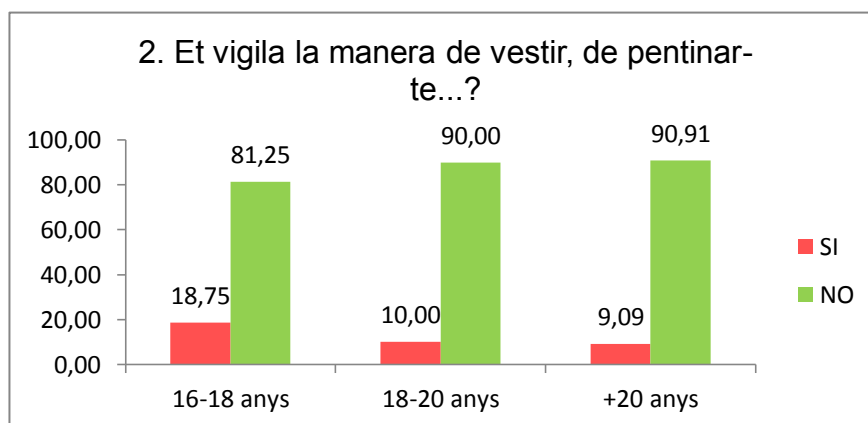
- El **cas B** l'havien de respondre les noies que no tinguessin parella. Havien de marcar si consideraven aquelles situacions violència de gènere o no.

1.3 - RESULTATS

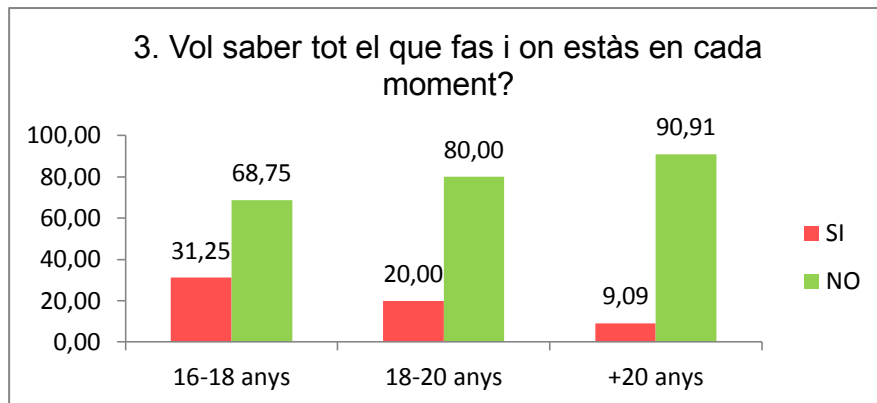
2.1 - CAS A

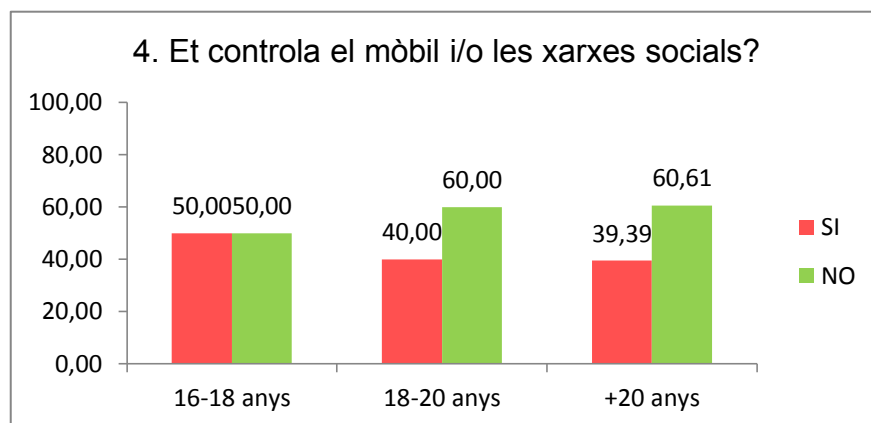
El 31,25% de les menors d'edat d'entre setze i divuit anys afirma que la seva parella li diu amb qui ha de sortir i amb qui no. El percentatge, però, és més semblant entre els altres dos grups de noies: d'entre divuit i vint anys és veuen afectades el 15% de les noies i de més de vint anys el 12,12%.

Actualment no hi ha tants casos en parelles on es controli la manera de vestir o de pentinar-se, però s'ha pogut comprovar que encara existeixen, sobretot en les menors (18,75%). Altra vegada els altres dos percentatges tornen a estar bastant igualats ja que el 10% de les noies d'entre divuit i vint anys afirma que són sotmeses a aquest tipus de control i el 9,09% de les noies majors de vint anys també.

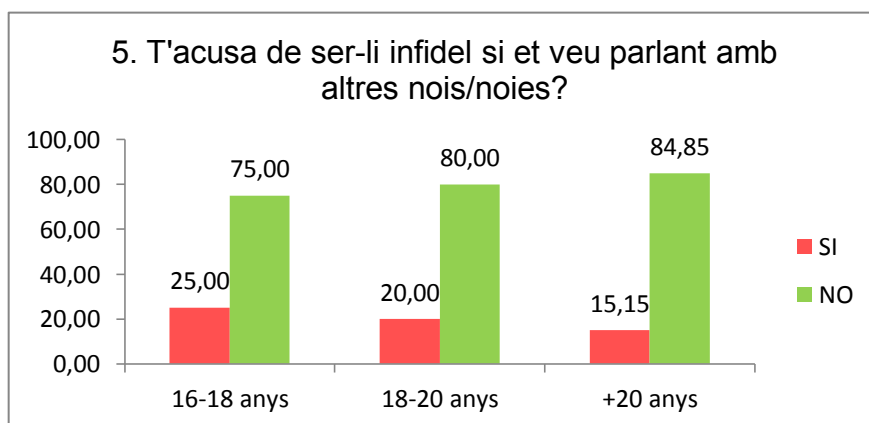

Moltes noies creuen que la seva parella l'està protegint si vol saber on està en cada moment, i l'està trucant cada poc temps per assegurar-se de la seva situació. Això és un tipus de control total que afirmen sofrir el 31,25% de les noies d'entre setze i divuit anys, el 20% de les noies d'entre divuit i vint anys i el 9,09% de les noies majors de vint anys.

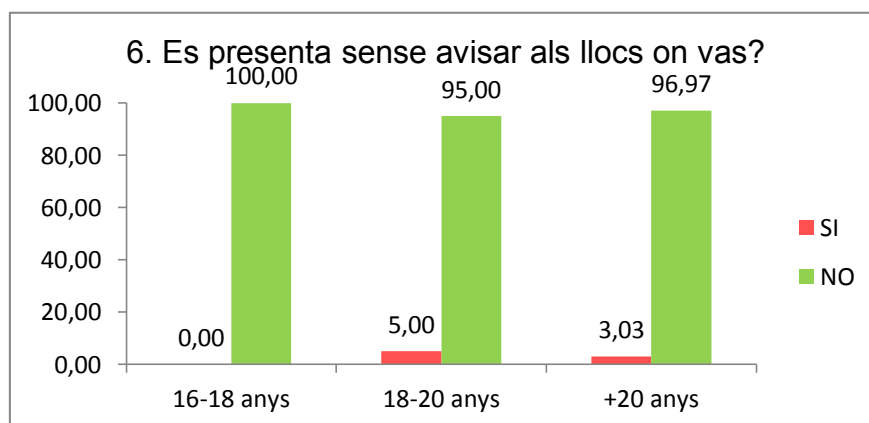

El ciberassetjament⁵ sembla que s'hagi posat de moda amb l'avenç de les darreres tecnologies. La meitat dels menors d'edat és víctima d'un control a través de les xarxes socials i/o el mòbil, que són coses privades de la vida de cadascú que no hauria de veure ningú. Els casos no disminueixen massa en les noies de divuit a vint anys, ja que ho sofreixen el 40% ni tampoc amb les majors de vint anys, que són un 39,39%.

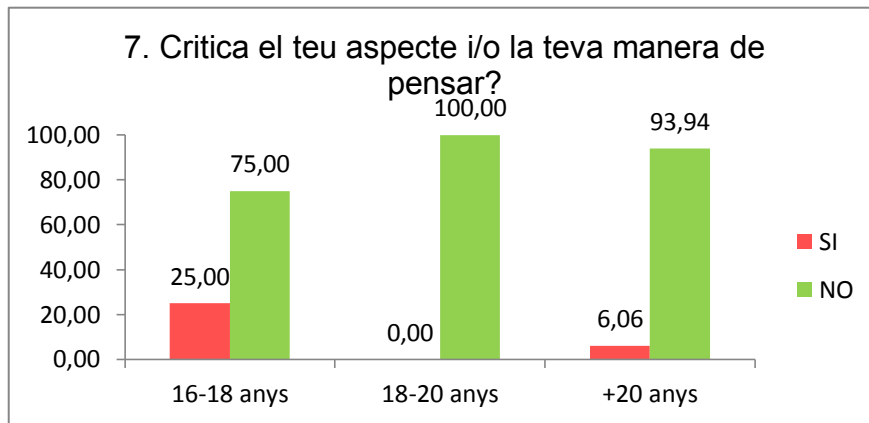
⁵ Assetjament que utilitza mitjans tecnològics de comunicació tals com el correu electrònic, les xarxes socials, els blogs, etc.

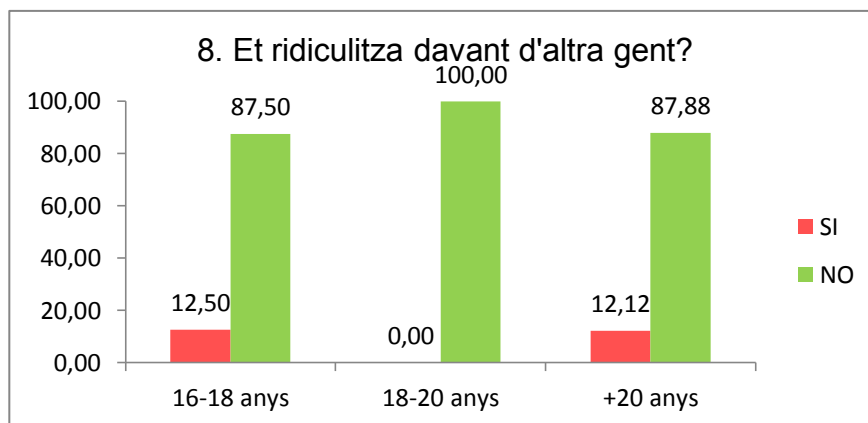
A una quarta part de les noies menors d'edat les acusen de ser infidels si parlen amb altres nois/noies. D'entre divuit i vint anys ho sofreixen el 20% de les joves i el 15,15% de les noies majors de vint anys.

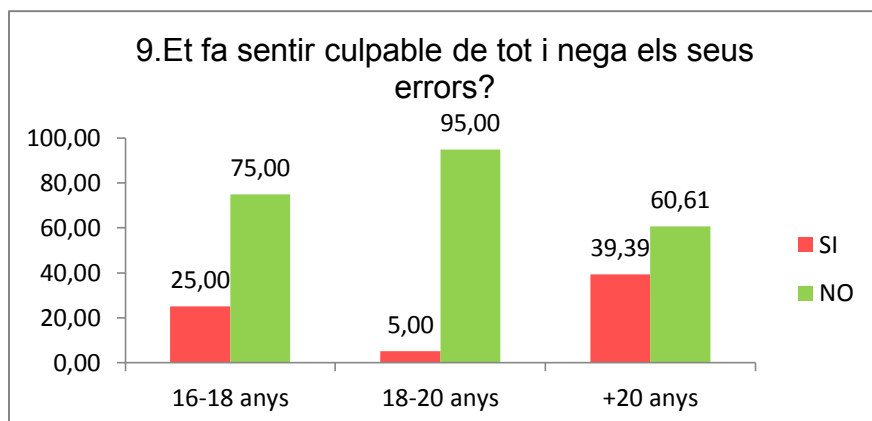
S'ha pogut comprovar que aquest abús no predomina massa en les parelles joves ja que el 100% de les menors han negat ser víctimes d'aquest control, només el 5% de les joves de divuit a vint anys i el 3,03% de les joves majors de vint anys han contestat que si que sofreixen aquest control.

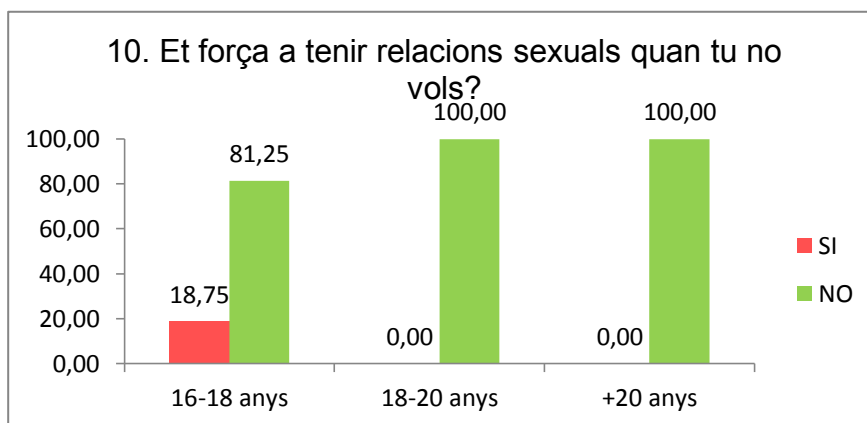
Tot i que a cap noia de divuit a vint anys els hi critiqués el seu aspecte o la manera de pensar, el 25% de noies menors i el 6,06% de noies majors de vint anys han afirmat que sí que les critiquen.

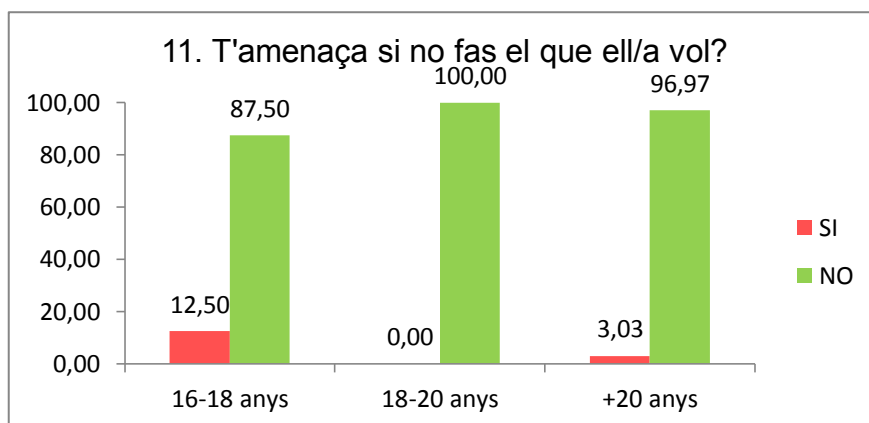
El 12,5% de les noies menors d'edat i el 12,12% de les majors de vint anys han afirmat que són ridiculitzades per la seva parella davant d'altra gent. En canvi, el 100% de les noies d'entre divuit i vint anys han negat que siguin víctimes d'aquest abús.

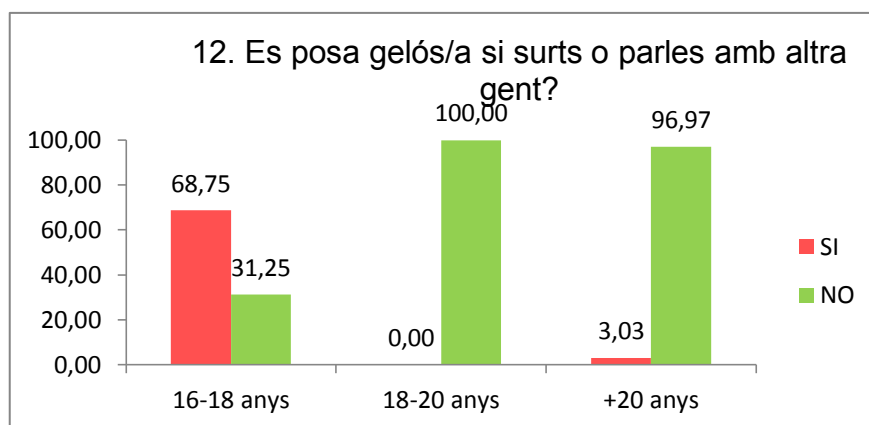
En aquest cas hi ha més percentatge de víctimes en les noies majors de vint anys (39,39%). El 25 % de les menors en són víctimes i només el 5% de les joves d'entre divuit i vint anys ho són.

Les violacions són uns dels signes més significatius de la violència de gènere, i, malauradament, el 18,75% de les noies menors de divuit anys afirmen ser víctimes.

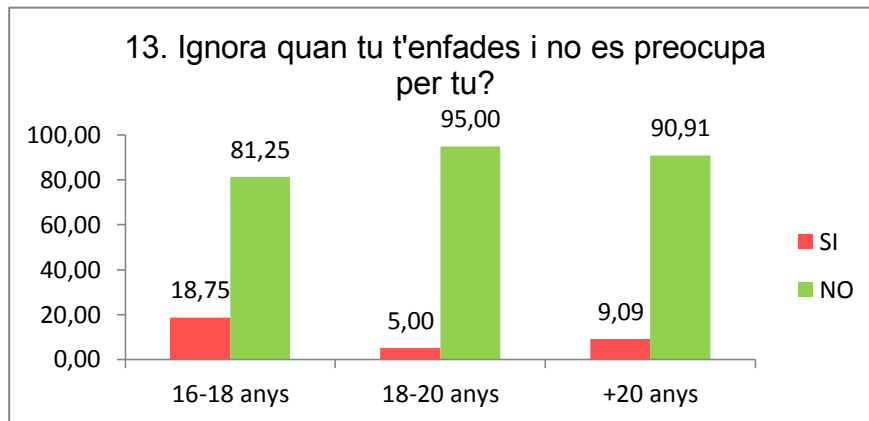

Les amenaces són un tipus d'assetjament molt comú mitjançant les quals l'agressor adverteix a la dona de fer-li mal si ella no fa quelcom amb l'objectiu de provocar-li por i aconseguir que faci el que ell vol. El 12,5% de les noies menors d'edat són víctimes d'amenaces i només el 3,03% de les noies majors d'edat en són també.

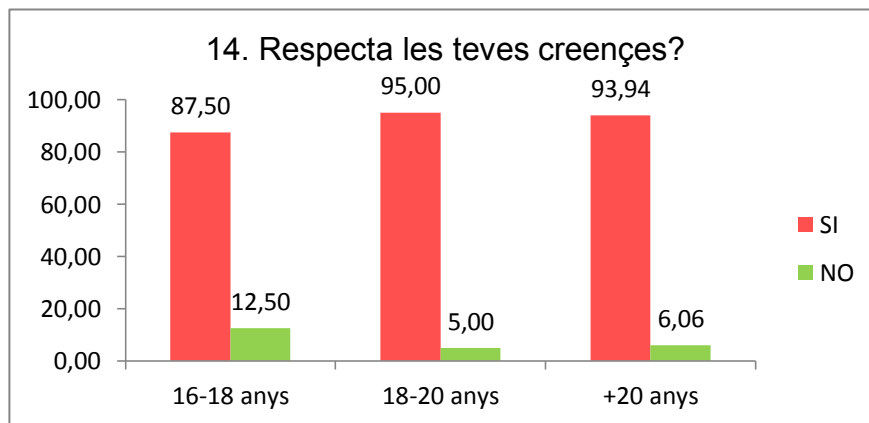

Creure que la gelosia és una mostra d'amor i que cal entregar-se en cos i ànima a la teva parella és un mite de l'amor romàntic⁶ que la nostra cultura ha heretat de finals del segle XVII. No és d'estranyar que siguin sobretot les adolescents menors que siguin víctimes, doncs un 68,75% ho han afirmat. Les adolescents no acostumen a tenir experiència en relacions amoroses i segueixen estereotips i mites propis de la societat on vivim.

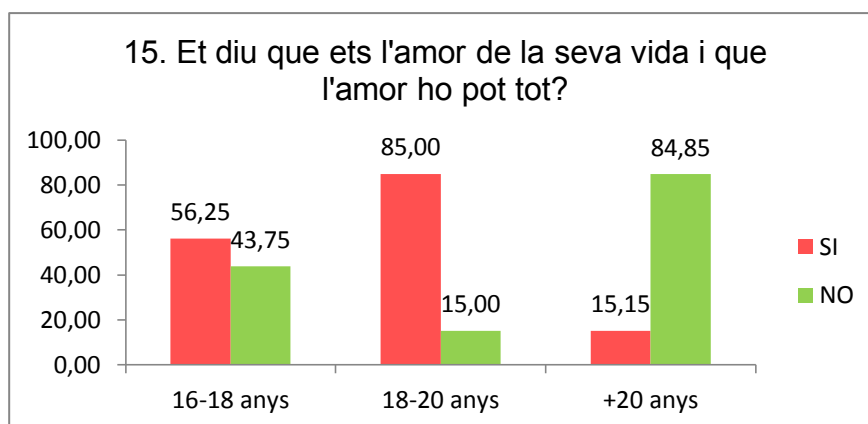
⁶ Veure: 2.4 – L'amor romàntic (pàgina 24)

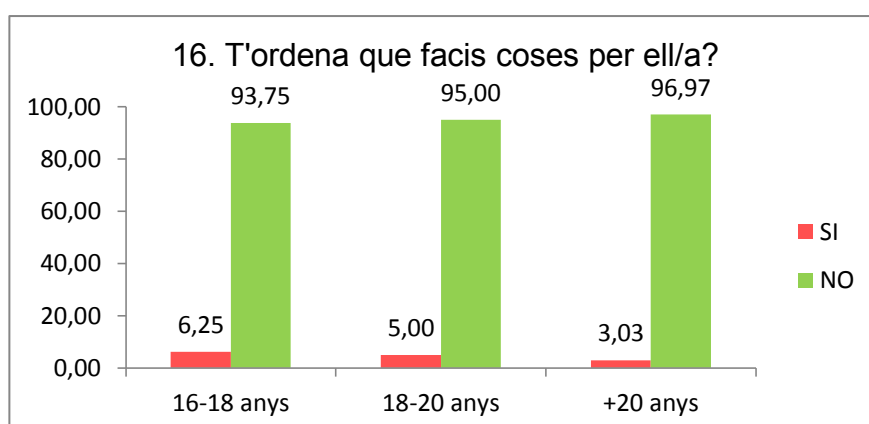
El 18,75% de les menors se senten ignorades per la seva parella. Un 5% de les noies d'entre divuit i vint anys i un 9,09% de les majors de vint anys també se senten ignorades.

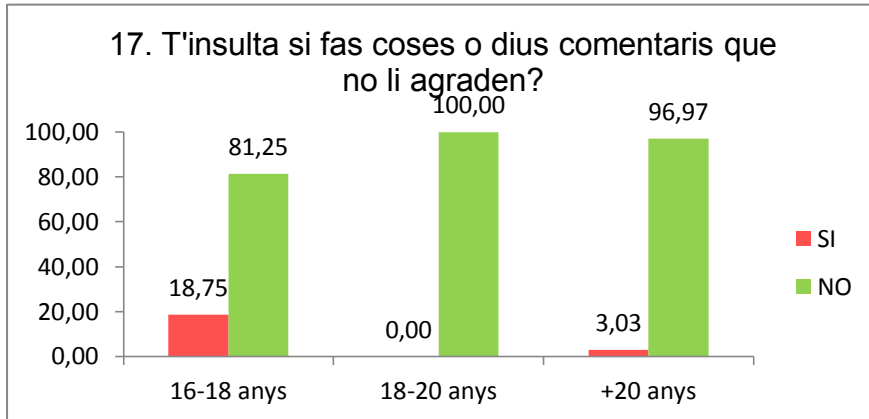
En aquest país el tema de les creences no és un dels problemes principals en les relacions de parella. Tot i això encara s'han detectat casos: el 12,5% de les menors d'edat afirma que la seva parella no respecta les seves creences, igual que el 5% de les joves d'entre divuit i vint anys i el 6,06% de les joves majors de vint anys.

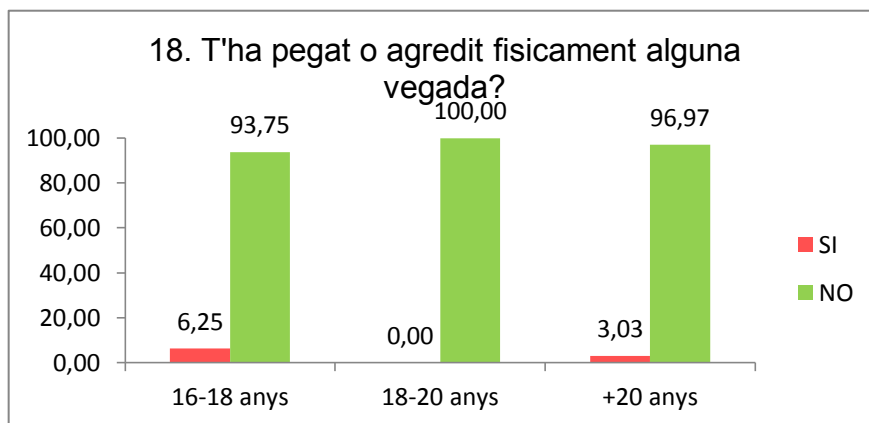
Dir que ets l'amor de la seva vida i que l'amor ho pot tot és un altre exemple de mite romàntic que acostumen a creure les adolescents. Al 56,25% de les menors d'edat, més de la meitat, els hi diuen això per a que no els deixin i per a que aguantin tot el maltractament. El percentatge encara és més elevat en les joves de divuit a vint anys, ja que el 85% d'elles afirma que els hi diuen, en canvi, en les noies majors de vint anys només els hi diuen al 15,15%.

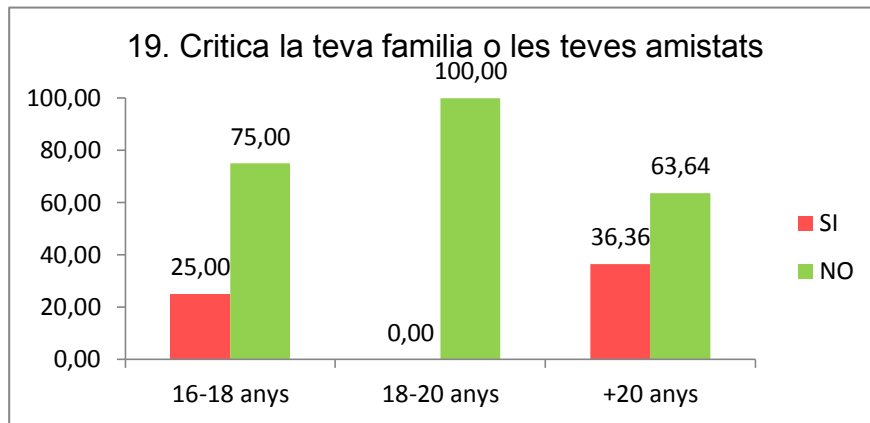
Al 6,25% de les noies menors d'edat, les seves parelles els ordenen que facin coses per ells. Les joves d'entre divuit i vint anys que ho sofreixen ocupen un 5% i les majors de vint anys un 3,03%.

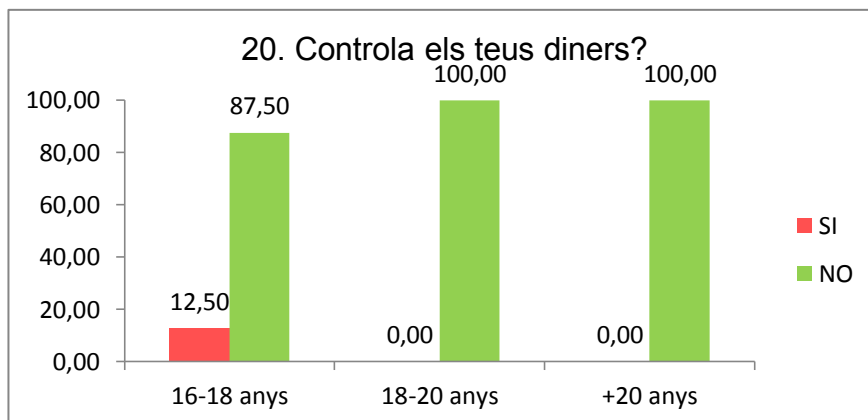
Al 18,75% de les menors d'entre setze i divuit anys les insulten si fan coses que a les seves parelles no els agraden, igual que a un 3,03% de les noies majors de vint anys.

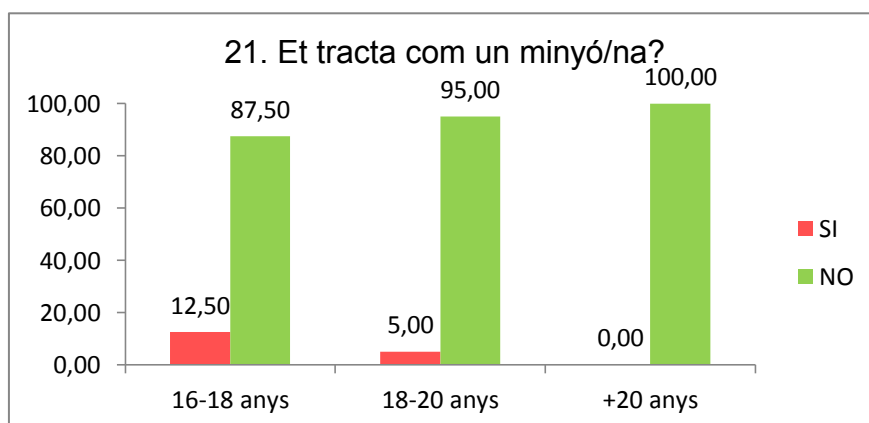
La violència física no acostuma a ser molt comú en casos de joves, ja que hi predomina la psicològica. Només el 6,25% de les noies menors i el 3,03% de les majors de vint ha set agredida físicament alguna vegada.

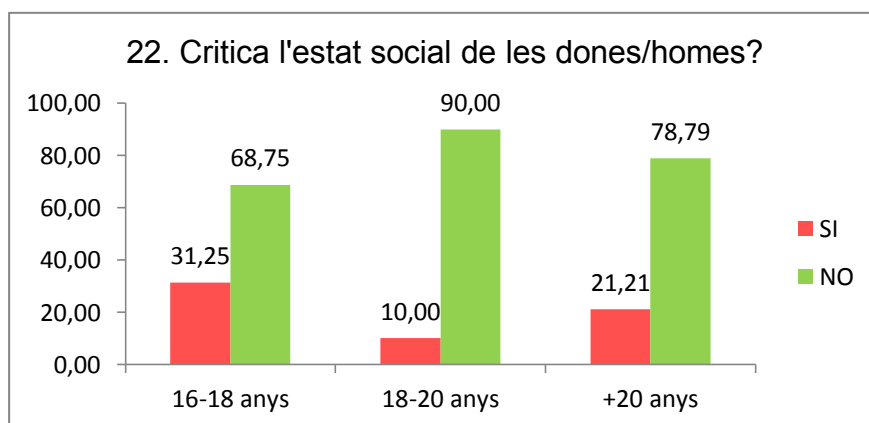
En una relació s'han de respectar les famílies i les amistats respectives de cadascú. Si un de la parella no ho fa, és considerat violència. Tot i que no han sortit casos de joves d'entre divuit i vint anys, es pot veure que al 25% de les menors d'entre setze i divuit anys i al 36,36% de les noies majors de vint anys els hi critiquen la família i/o les amistats.

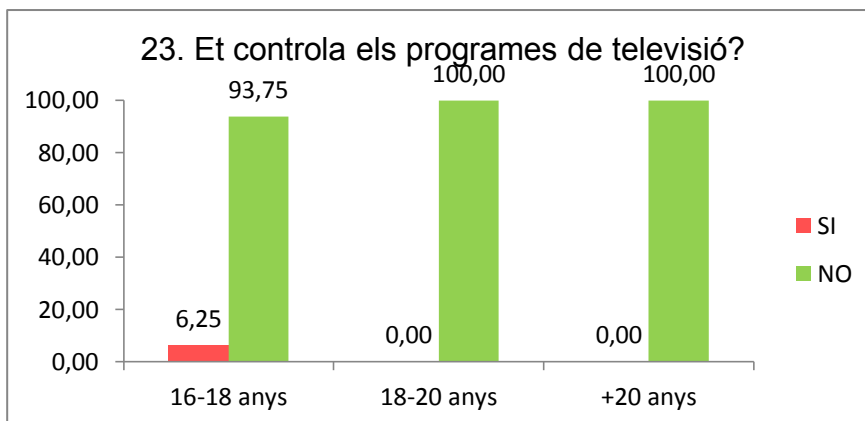
Només s'han detectat casos en menors d'entre setze i divuit anys; el 12,5% d'aquestes joves han afirmat que les seves parelles els controlen els diners.

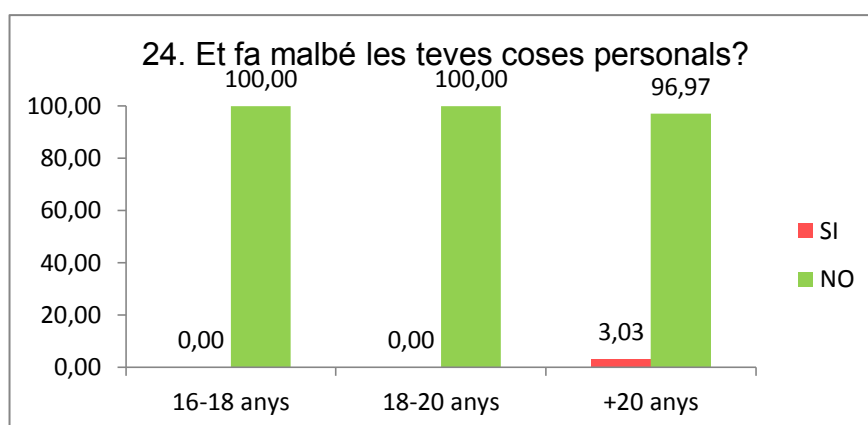
Al 12,5% de les noies menors d'edat i al 5% de les joves d'entre divuit i vint anys les tracten com minyones. No s'han observa casos en noies de més de vint anys.

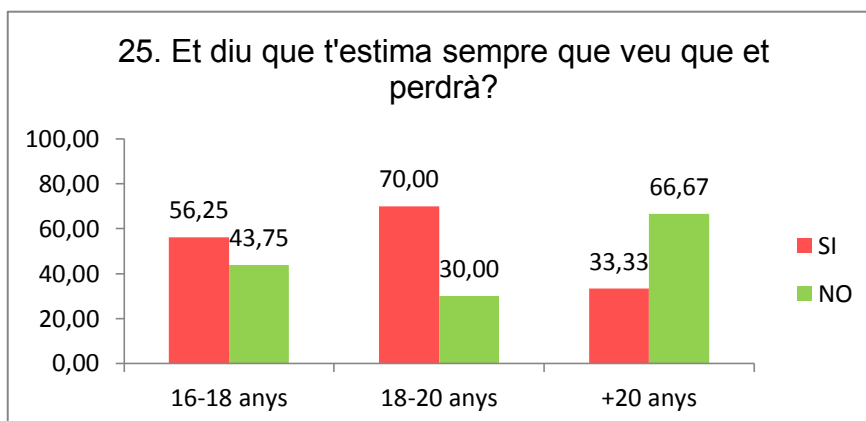
Els homes que exerceixen violència de gènere a les seves parelles se senten superiors pel simple fet de ser homes i creuen que les dones són inferiors. Per això, en molts casos critiquen el seu estat social davant de les seves respectives parelles, ja que elles pertanyen a aquest grup i les poden criticar i insultar indirectament. Ho han afirmat el 31,25% de les menors, e 10% de les joves d'entre divuit i vint anys i el 21,21% de les joves majors de vint anys.

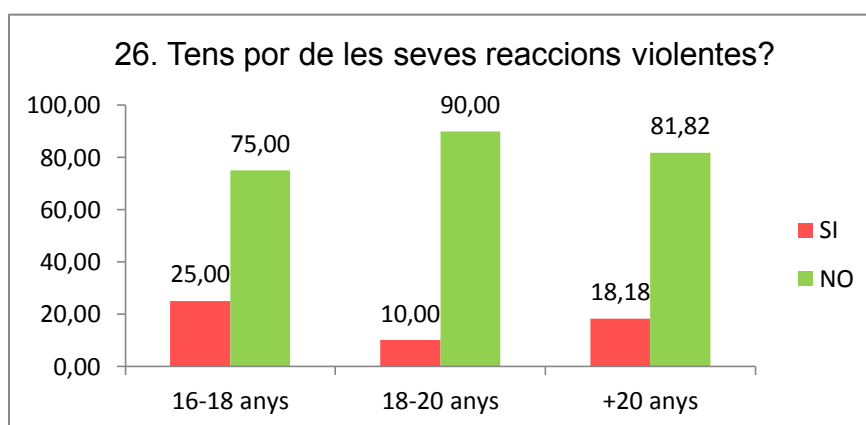
Les parelles de només al 6,25% de les noies menors d'edat d'entre setze i divuit anys els controlen els programes de televisió.

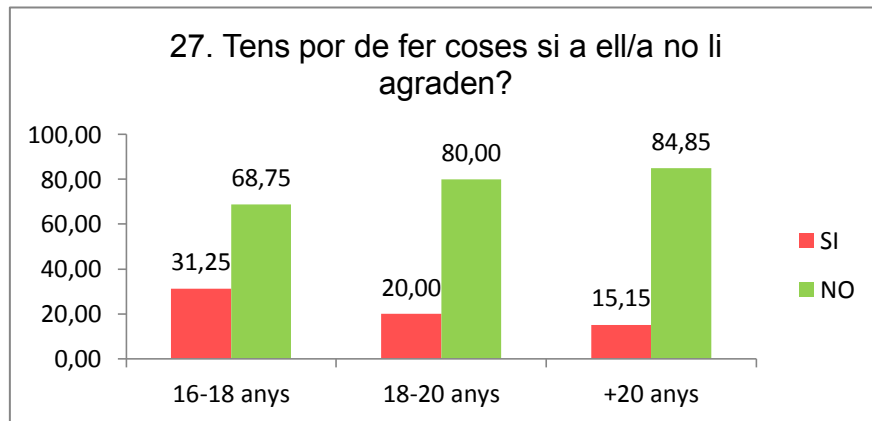
Només al 3,03% de les noies majors de vint anys els hi fan malbé les seves coses personals.

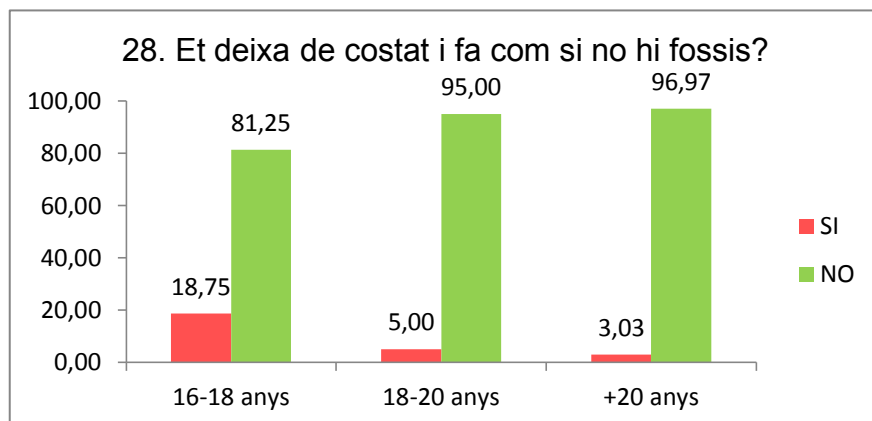
A la fase de la extorsió, quan ja ha passat l'explosió violenta i la dona vol abandonar l'home, ve l'anomenada lluna de mel, on l'home, mitjançant la manipulació afectiva, intenta evitar que la dona l'abandoni mostrant penediment i amor. Al 56,25% de les noies d'entre setze i divuit anys, al 70% de les joves d'entre divuit i vint anys i al 33,33% de les majors de vint anys els hi ha dit que les estimen sempre que veuen que les perdran.

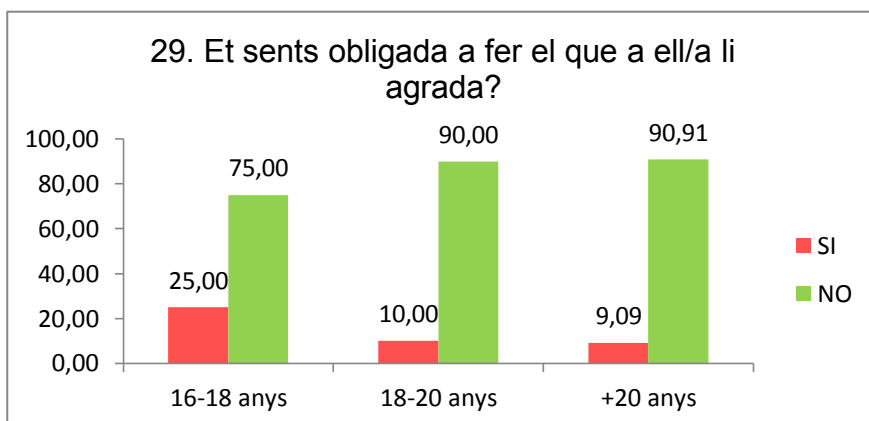
Una quarta part de les noies d'entre setze i divuit anys tenen por de les reaccions violentes de la seva parella, igual que el 10% de els joves d'entre divuit i vint anys i un 18,18% de les noies majors de vint anys.

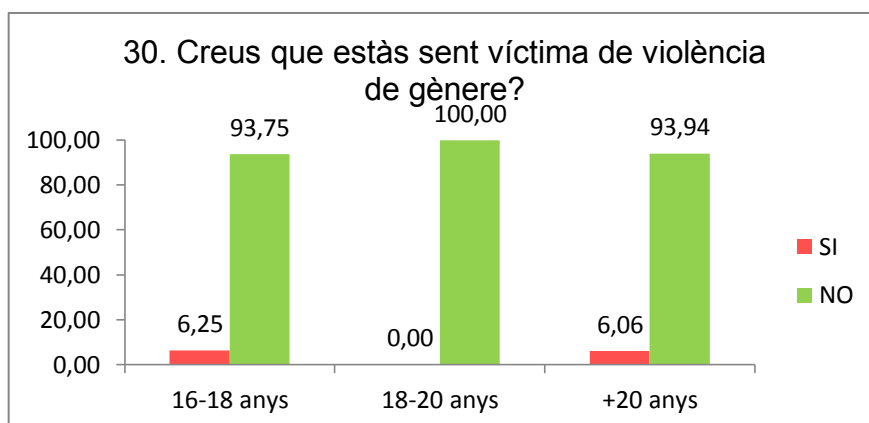
El 31,25% de les menors d'edat, el 20% de les joves d'entre divuit i vint anys i el 15,15% de les majors de vint anys tenen por de les reaccions violentes de les seves respectives parelles.

El 18,75% de les menors d'entre setze i divuit anys són ignorades per les seves parelles, que fan com si no hi fossin. Això també passa, en menys casos, en les joves d'entre divuit i vint anys (5%) i en un 3,03% de les joves majors de vint anys.

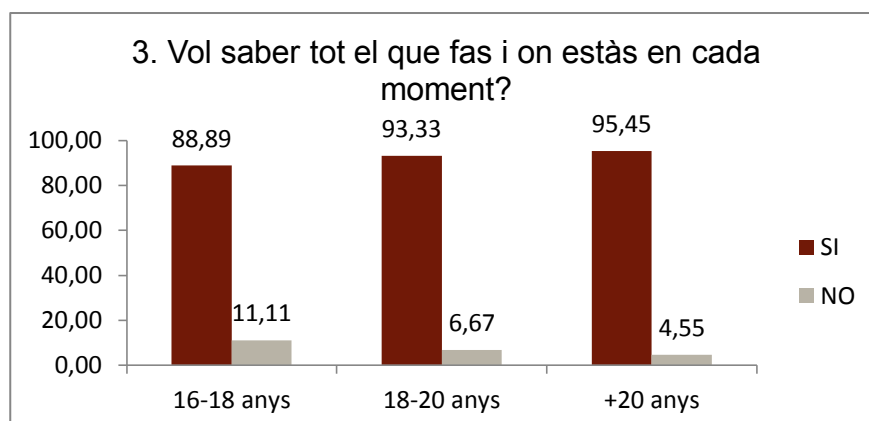
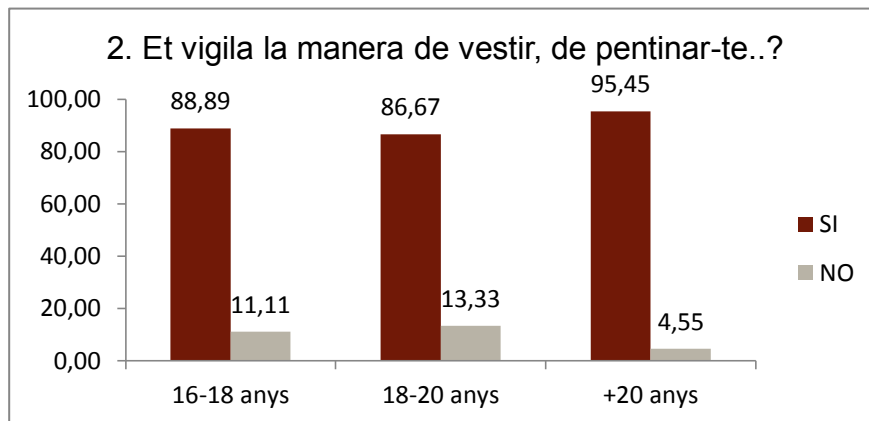
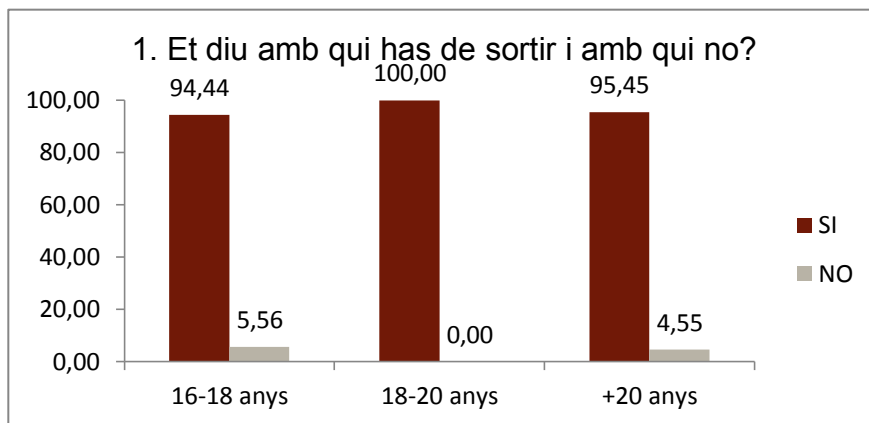
Una quarta part de les menors d'entre setze i divuit anys se sent obligada a fer el que a la seva parella li agrada. Un 10% de les joves d'entre divuit i vint anys i un 9,09% de les majors de vint anys també sofreixen aquesta pressió per part de les seves parelles.

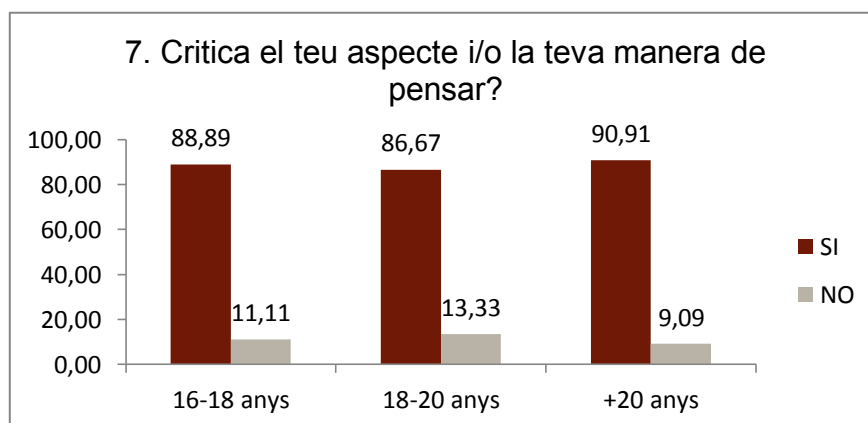
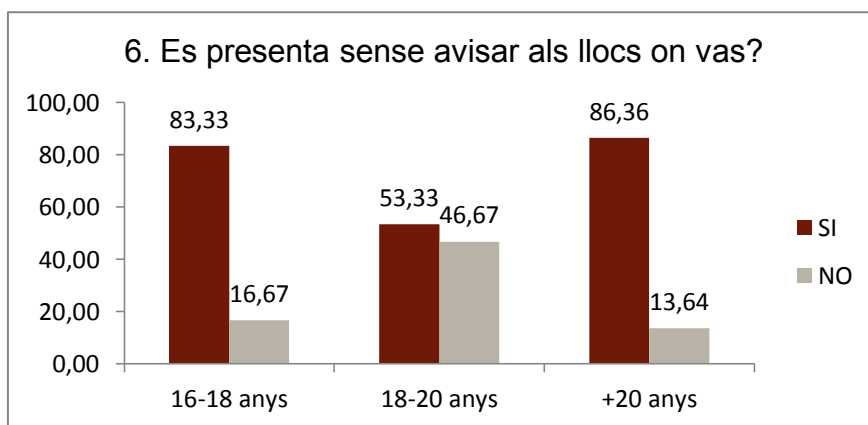
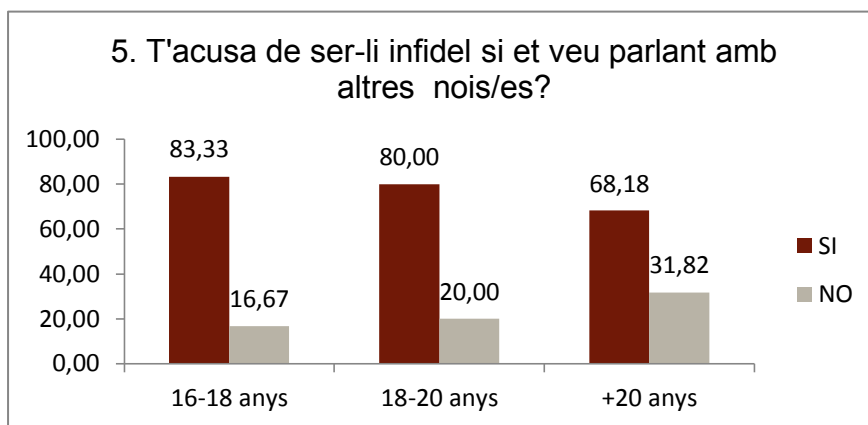
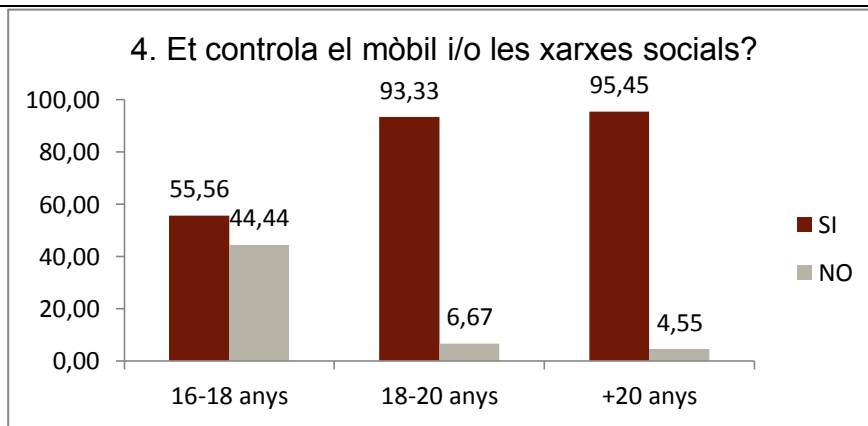

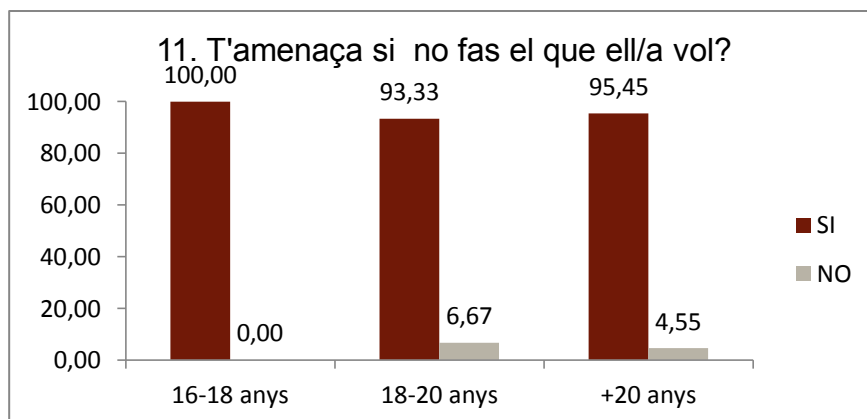
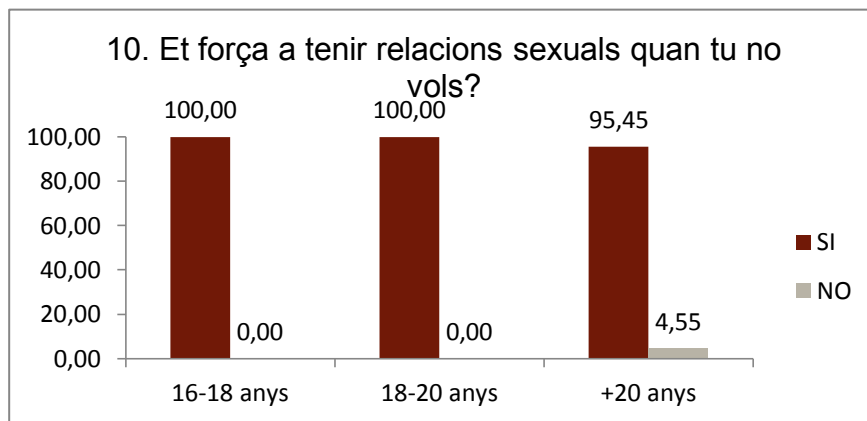
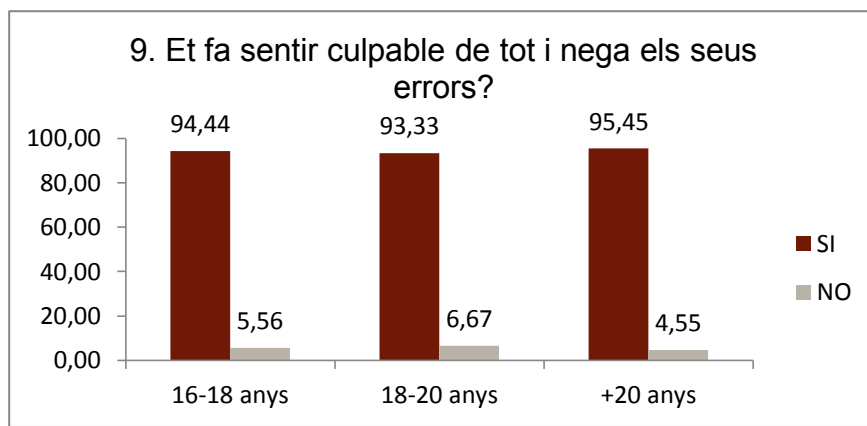
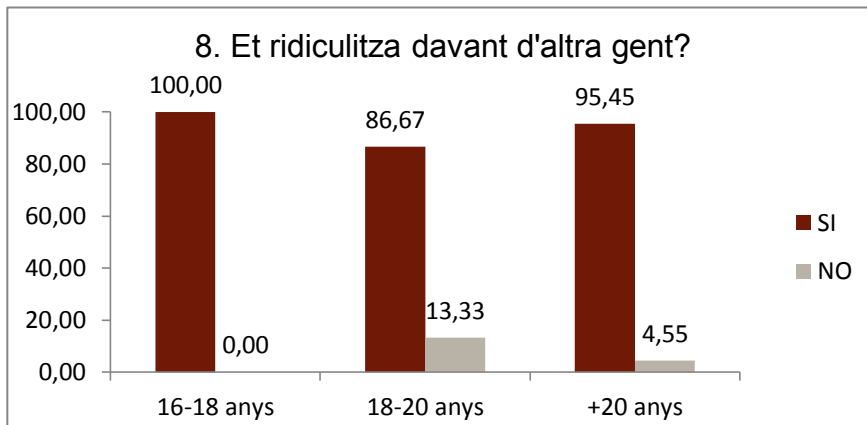
Només un 6,25% de les noies menors d'edat i un 6,06% de les joves majors de vint anys reconeixen que estan sent víctimes de violència de gènere.

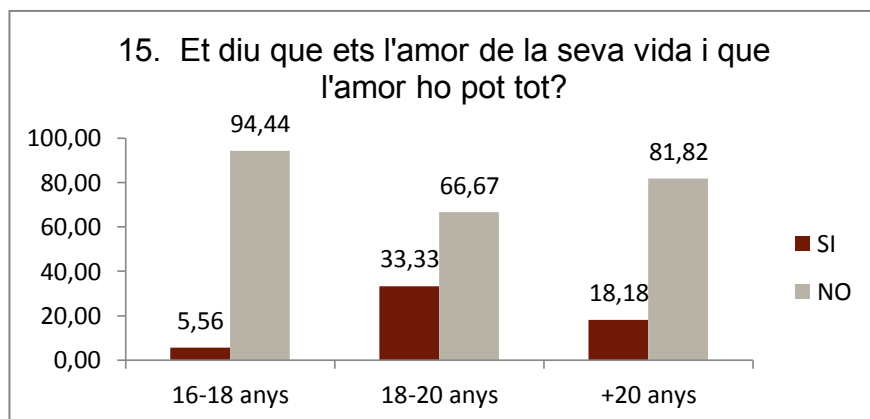
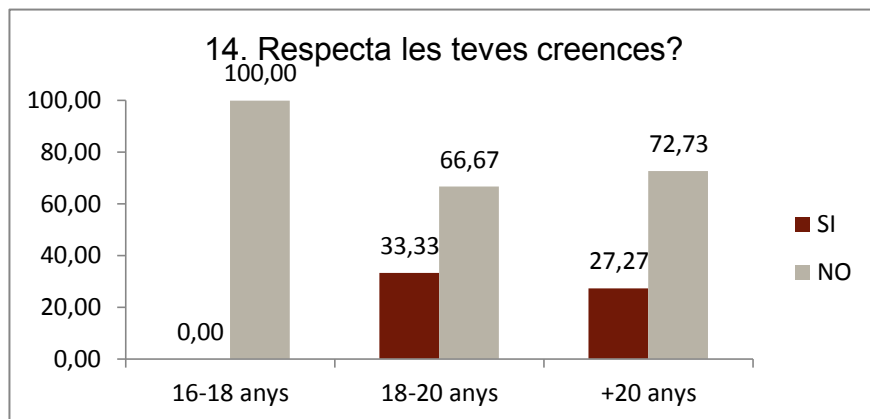
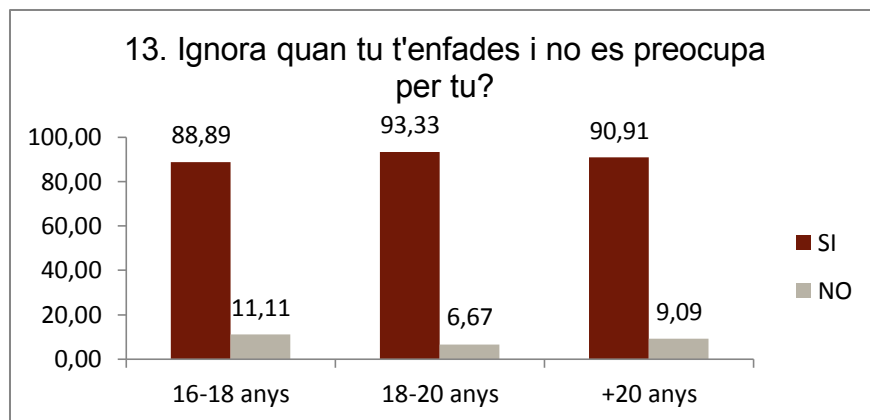
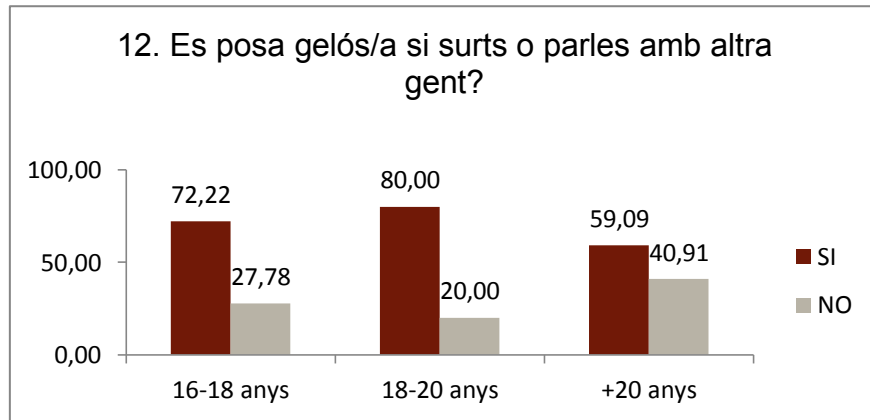
2.2 - CAS B

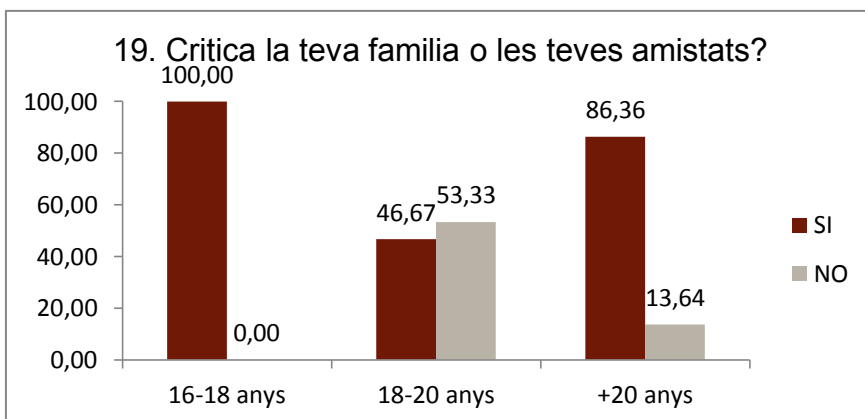
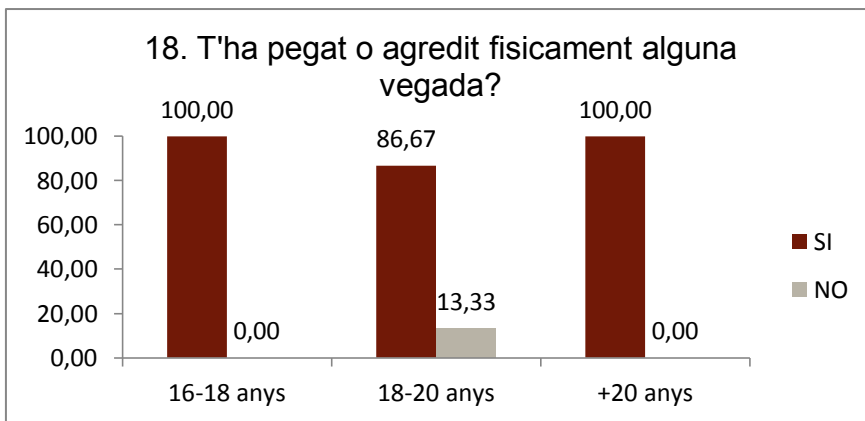
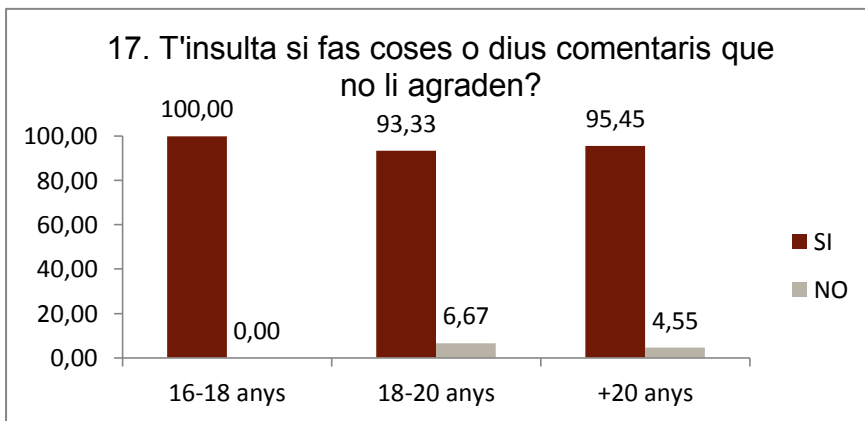
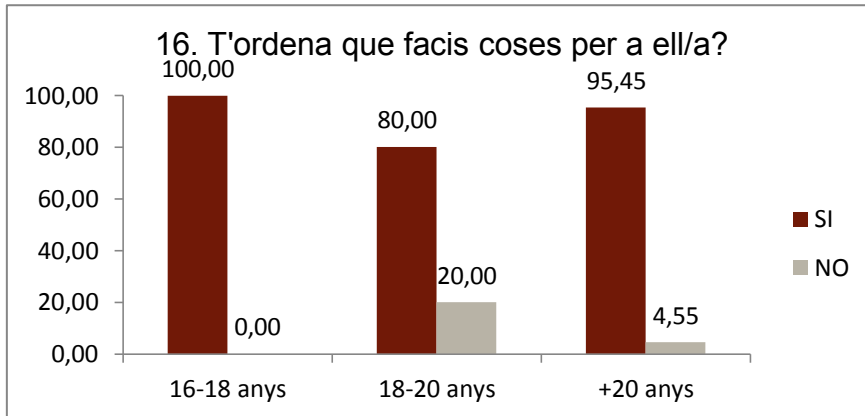
Recordem que el cas B l'han contestat les noies que no tenen parella i havien de marcar si creien que aquella situació era pròpia d'una parella on s'exercia la violència de gènere o no. A continuació estan els gràfics que es van poder extreure de les respostes i finalment les conclusions que s'han pogut extreure.

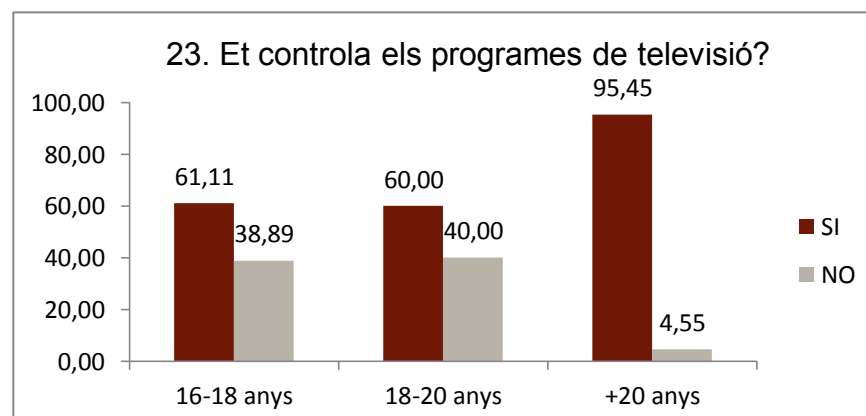
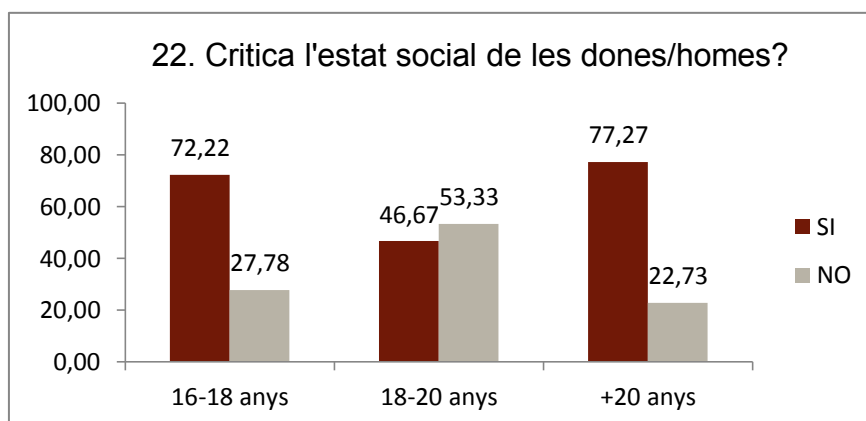
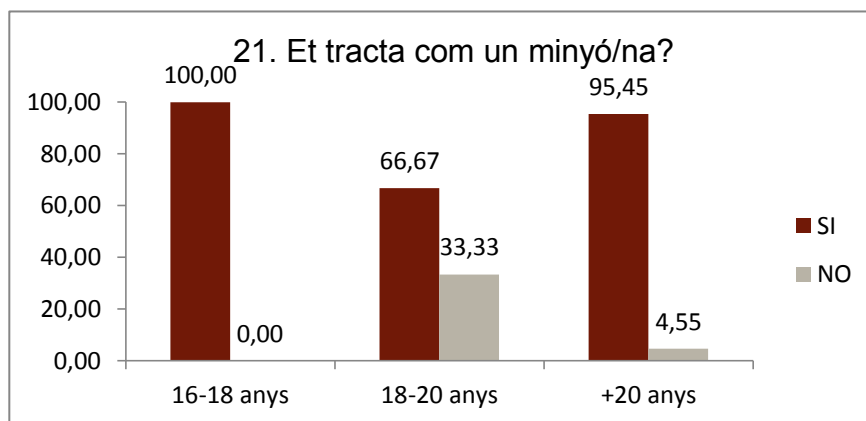
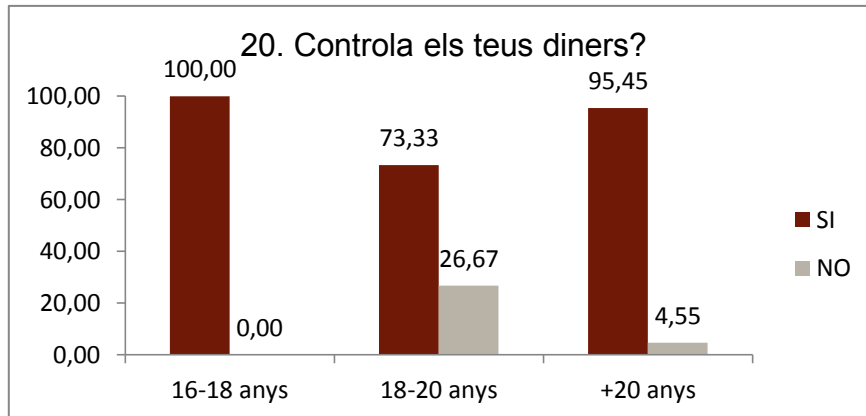

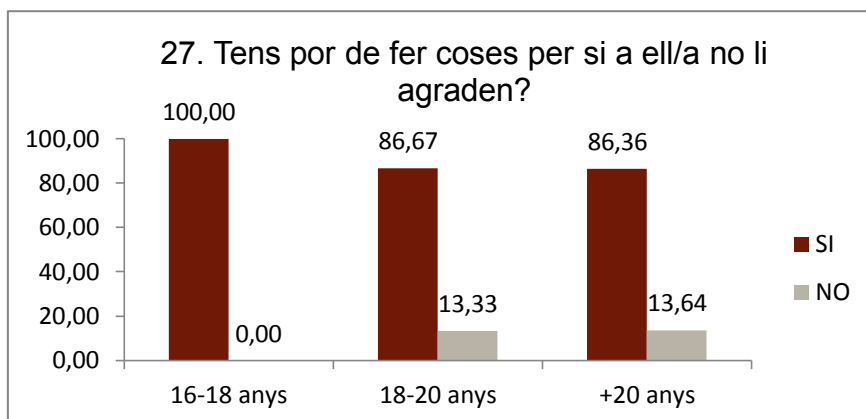
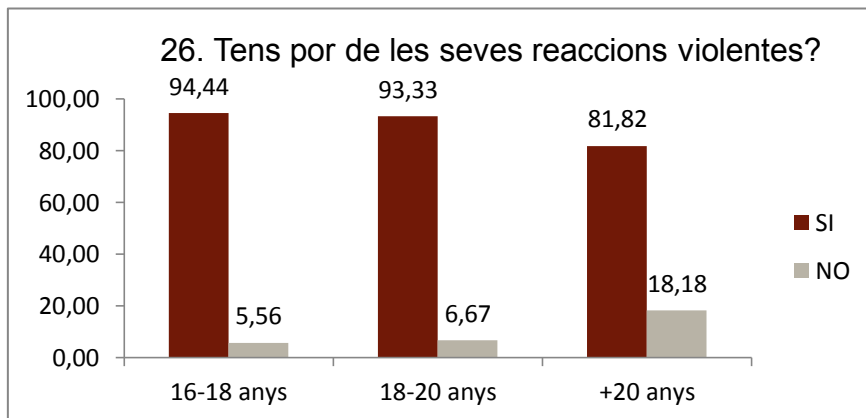
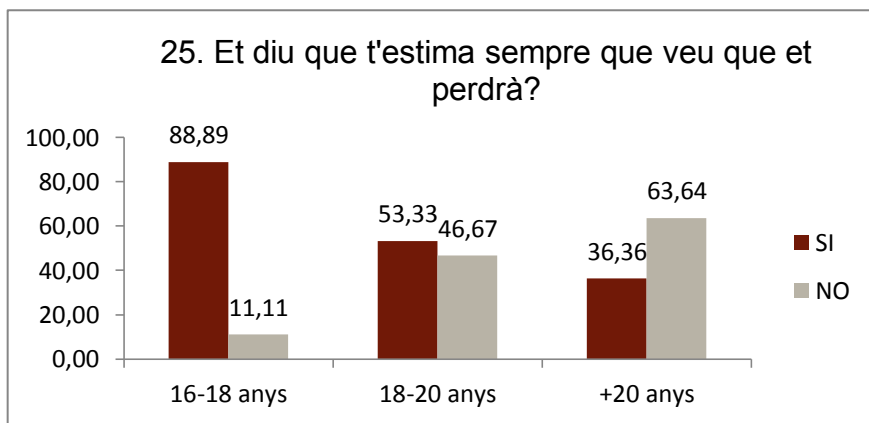
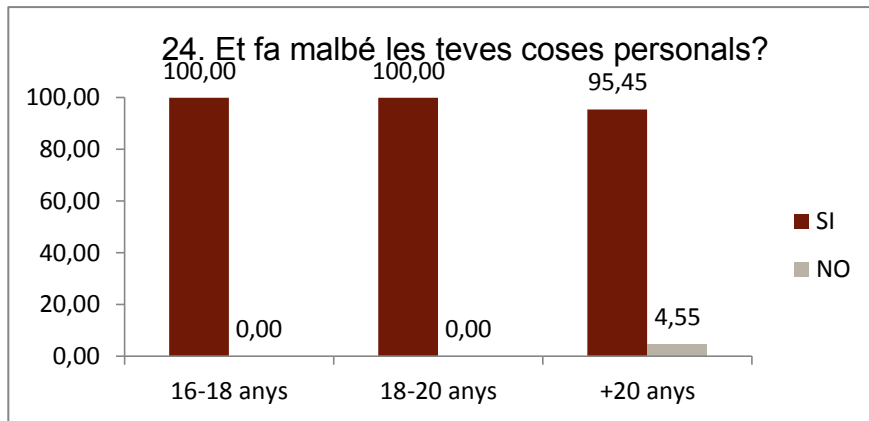

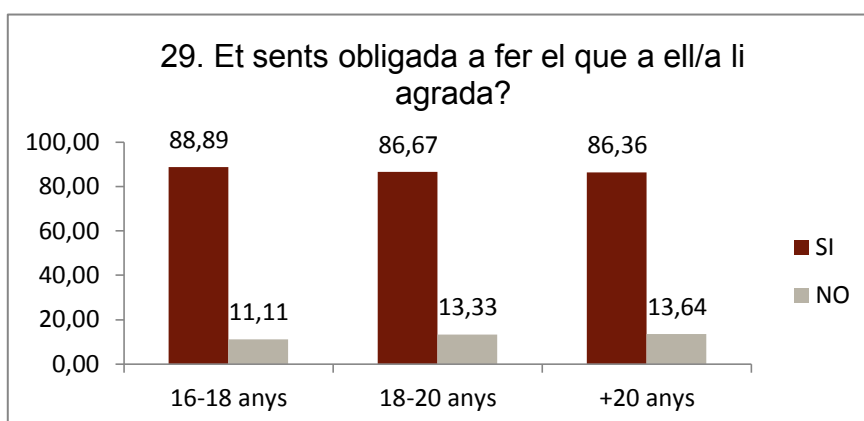
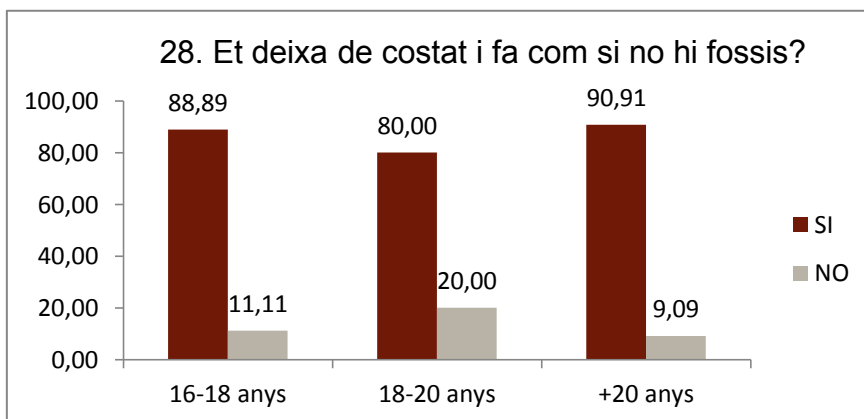

Segons els resultats d'aquestes enquestes sembla que les noies tinguin bastant clar quines accions són pròpies de violència de gènere. Tot i això, encara hi ha confusions en segons quines.

La pregunta que crec que m'ha cridat més l'atenció ha estat la número quatre, on es preguntava si controlar el mòbil i/o les xarxes socials era violència de gènere. Gairebé la meitat de les noies menors d'edat, un 44,44%, ha contestat que no era signe d'abús. El 46,67% de les noies d'entre divuit i vint anys creu que és normal que la parella es presenti sense avisar als llocs on ella està, normalitzant així, un signe de control extrem.

La pregunta quinze també obriria un debat. Si la teva parella et diu que ets l'amor de la seva vida i que l'amor ho pot tot està usant un mite de l'amor romàntic en el qual encara creuen gran part de les noies. El 94,44% de les noies menors no creu que això sigui un signe violència de gènere, igual que el 66,67% de les noies d'entre divuit i vint anys i el 81,82% de les majors de vint anys.

El 53,33% de les noies d'entre divuit i vint anys creu que la seva parella no està sent masclista si critica la seva família i/o les seves amistats. El mateix nombre de noies nega que criticar l'estat social de les dones sigui signe de violència masclista, igual que ho pensa el 27,78% de les noies menors d'edat i el 22,73% de les noies majors de vint anys.

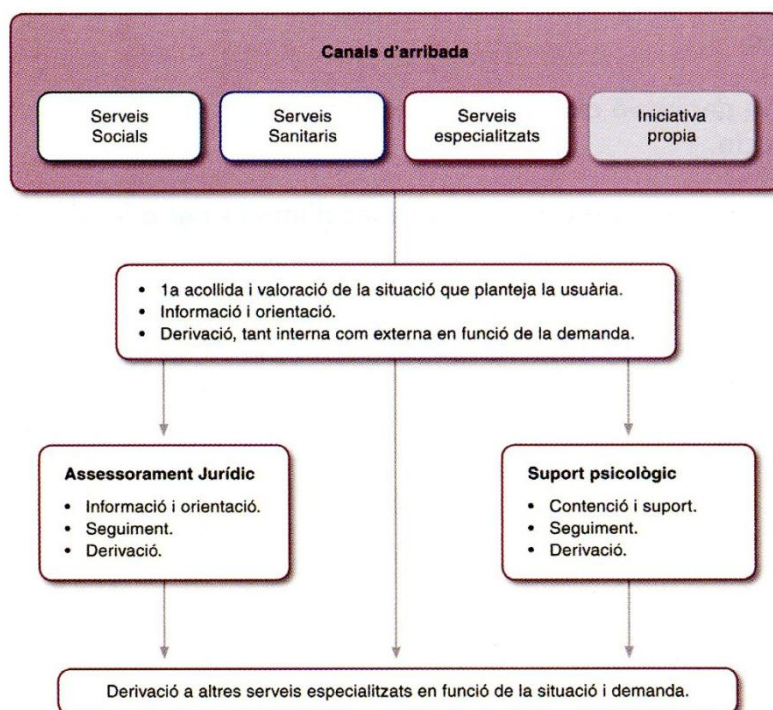
Que et privi de la teva llibertat controlant-te el programes de televisió no es signe de violència de gènere per el 38,89% de els noies menors d'edat i per el 40% de les noies d'entre divuit i vint anys. Les majors de vint anys semblen tenir-ho més clar, només un 4,55% creu que no ho és.

Finalment, s'ha de dir que si una dona només s'ha vist en alguna d'aquestes situacions en una vegada espontània, no pot dir que estigui sent víctima de violència de gènere. Recordem que s'ha de seguir un cicle reiterat i el motiu ha de ser que l'home se senti superior pel fet de ser home.

2- AJUDES A LLEIDA

2.2 – Servei d'informació i atenció a les dones (SIAD)

El Casal de la Dona forma part del SIAD, un espai d'orientació i assessorament en relació a qualsevol aspecte de la vida de les dones. És un espai de lleure on les dones de Lleida poden compartir les seves inquietuds i participar en nombroses activitats de prevenció de la violència masclista i defensa dels drets de les dones. També atén casos de dificultats i detecta i deriva casos a altres institucions, com pot ser el SIE o Serveis socials.

Imatge 12

El 13 de Març de 2013 vaig tenir l'oportunitat d'entrevistar a la Maria Mesalles, psicòloga del Casal de la Dona que em va assessorar i ajudar amb tots els dubtes que vaig tenir al llarg de la meua investigació.

ENTREVISTA A MARIA MESALLES

NOM: Maria Mesalles, Psicòloga del centre d'informació i atenció a les dones de l'ajuntament de Lleida.

DATA: Dijous 13 de març 1013

LLOC: Casal de la Dona

Quina és la teva feina?

Això és el centre d'informació i atenció a les dones, per tant, qualsevol dona del municipi de Lleida pot venir a demanar informació sobre qualsevol tema. Per exemple poden venir a buscar feina i, tot i que no tenim borsa de treball, se la orienta. Poden venir si estan en situació masclista, en aquest cas actua la nostra advocada o jo mateixa. O simplement si tenen algun dubte de maternitat, de drets, etc.

-Quin és el cas que més us trobeu?

Venen moltes dones a informar-se sobre el divorci. Moltes d'elles no saben com dir-los-hi a les seves parelles

-Quins recursos ofereix des de el Casal de la Dona?

Tenim una biblioteca que poden usar totes les dones per a aconseguir informació sobre diversos temes, tenim també una aula d'informàtica que la poden utilitzar dos vegades a la setmana, tenim una sala polivalent on es fan nombroses activitats.

[Veure Annex I: Recursos públics a Lleida

Annex II: Activitats del casal de la dona]

Centrant-nos en la violència de gènere, hi ha alguna diferència de classes socials?

Aquí venen dones de totes les classes socials. El que passa es que les dones de classe social alta, tenen altres recursos que es poden permetre, com centres privats. Com que això és una entitat pública i gratuïta, moltes de les dones que atenem són de classe social baixa o mitjana.

-Quan una dona truca al 900900120, que passa?

Les atenen a una centraleta telefònica del control de les dones a Barcelona on hi ha advocats i psicòlegs. Una vegada estudiat una mica el seu cas, les deriven aquí o al centre d'informació de la dona de la seva respectiva ciutat.

- I quan arriben aquí, seguïu algun protocol?

Bé, aquí estem per orientar. Primer de tot els faig una benvinguda, després faig diagnòstic de la situació i una valoració del que viuen. Els pregunto els seus objectius i les derivo a algun altre centre (El Santa Maria, el SIE...) o faig teràpies personals amb elles per a que prenguin una decisió.

- I quina edat acostumen a tenir les dones que venen?

Atenem cassos de dones d'entre divuit i setanta anys, però actualment estic tractant tres casos de violència de gènere en noies de setze anys.

- I aquestes menors, han vingut per la seva pròpia voluntat o han set forçades per familiars o amics?

De vegades és el professorat qui actua i avisa a la família o a serveis socials. Tot i així cal tenir en compte que totes les noies, una vegada se n'adonen de la situació, volen sortir-se'n.

- Ja sé que aquí no tracteu amb agressors, però, que me'n podries dir d'ells? Tenen algun perfil?

En aquests tres casos que tenim, són ben diferents. En un l'agressor és més gran que la noia, en un altre és més o menys de la mateixa edat, i , en un dels cassos és més petit. Jo personalment crec que molts dels agressors no se'n adonen del que fan fins que ja és massa tard i no poden parar, em refereixo a la fase de control i intimidació.

- Hi ha algun patró de dona maltractada?

Hem de tenir en compte que això pot passar a qualsevol dona, quan menys t'ho esperes. Sí que es cert que normalment les víctimes que triguen més en superar-ho són aquelles que tenen poca personalitat i una autoestima baixa i sobretot les que han crescut entre violència.

- I quin és el tipus de violència més comú?

És comença lentament, com una goteta que va caient. Primer es manifesta l'abús psicològic i social, i a poc a poc, sense que la víctima se n'adoni que està sent maltractada, va augmentant amb insults i ja qui sap on acaba.

- En quina fase les víctimes es solen adonar del seu estat?

Depèn de cada cas. Si la dona té bona autoestima, una bona xarxa social i mai ha viscut entre violència, serà més fàcil que se n'adoni. En canvi, si és tot el contrari, pot ser que no se n'adoni mai.

- I la recuperació? És molt dura per elles?

Sí, però també depèn molt del grau de violència, de la persona, etc. Hi ha dones que en sis mesos ja ho tenen superat. La mitja és d'un any o dos, però tot i així hi ha dones que mai ho superen. Jo sempre els dic que no s'ho han de mirar com un trauma, sinó com un aprenentatge.

- Has trobat alguna diferència entre la violència entre els adults i la dels adolescents?

Sí, la dels adolescents és més psicològica i de control social (mirar el whatsapp, controlar les xarxes socials, dir-te com anar vestida...) i per tant, és més difícil de detectar. Sovint confonen el control amb l'amor. No tenen experiència.

Moltíssimes gràcies per la teva ajuda Maria.

2.2 - Servei d'intervenció especialitzada (SIE)

El SIE ofereix una atenció multidisciplinària de llarga durada, especialitzada en violència masclista i personalitzada en cada dona i unitat familiar.

El SIE de Lleida és un servei públic que ofereix atenció integral i recursos en el procés de recuperació i reparació a les dones que han patit o pateixen violència de gènere, i també als seus fills o filles.

Es diu que és un equip multidisciplinari perquè compta amb una directora, dues psicòlogues, una educadora social, una advocada, una orientadora ocupacional, una treballadora social, una administrativa i una borsa de mediadores culturals.

El dia 19 de Març de 2014 vaig tenir l'oportunitat d'entrevistar a la Cristina Vidal, directora del SIE de Lleida que em va ajudar amb la meva investigació i em va explicar el funcionament del SIE.

ENTREVISTA CRISTINA VIDAL

“Escoltem a totes les dones”

NOM: Cristina Vidal

DATA: Dimecres 19 de març 2013

LLOC: Servei d'intervenció especialitzada (SIE) - Rambla Ferran, 43 (Lleida)

Quina feia realitzeu al SIE?

El SIE de Lleida és un servei públic especialitzat per a dones que estan o estaven en situació de violència masclista i per els seus fills o filles. Nosaltres no discriminem la dona independentment que convisqui amb el suposat agressor, que hagi posat denúncia o no o de la seva situació regular, és a dir, tot i que la dona sigui immigrant i no tingui papers, també serà atesa.

Els nens també han d'estar maltractats per venir aquí?

No, abans els nens estaven invisibilitats i es creia que ells no patien la violència, però cap al 2007 van començar a adonar-se que els nens també ho viuen, ho veuen i ho pateixen. Per tant, aquí atenem a menors ja sigui per advertència de l'escola, per desig i preocupació de la mare o bé si nosaltres com a equip multidisciplinari que som, encara que la mare no ho demani, si ho creiem necessari, fem que el nen sigui valorat per una psicòloga infantil.

Que vol dir això de multidisciplinari?

Vol dir que dins del SIE de Lleida treballa un treballador social, una orientadora laboral, una advocada, una psicòloga de dones, una psicòloga infanto-juvenil, una mediadora sociocultural, una educadora social i després l'administrativa i jo, que sóc la directora.

I que feu amb les dones que venen?

La dona ve, l'escoltem, valorem el risc i la situació que ens descriu, escoltem la seva demanda i mirem que podem fer per ella. Treballem en xarxa perquè hem d'estar en contacte amb serveis socials, els mossos d'esquadra, etc. És un servei de recuperació i atenció a les dones totalment gratuït de llarga durada, i la dona pot venir aquí el temps que necessiti.

I teniu algun cas de violència en adolescents?

Nosaltres atenem a dones, els seus fills i a joves d'entre setze i divuit anys. Cal dir, que en haver obert al 2012, només fa 2 anys, no tenim massa casos de joves. Només ens han vingut adolescents adreçats per escoles o fills i filles de víctimes però sí que s'han posat amb contacte amb nosaltres via correu.

Has notat alguna diferència entre classes socials?

Això és un estereotip, realment la gent pensa que les víctimes de violència masclista són immigrants o tenen pocs recursos econòmics. He de dir que això, malauradament, li pot passar a qualsevol.

I per entendre'm una mica millor, quina és la diferència entre el que feu aquí i el que fan al Casal de la Dona?

La diferència és molt gran. El Casal de la dona, el SIAD, és un servei d'informació i atenció a les dones que detecta el cas de violència masclista, orienta a la dona en un recorregut normalment llarg i la deriva a un servei o a un altre. Aquí és on fem les teràpies i les ajudem a prendre una decisió i en la seva recuperació. Resumint, el SIAD fa la funció de detecció i nosaltres, el SIE fem al funció d'atenció.

Moltíssimes gràcies per la teva ajuda Cristina

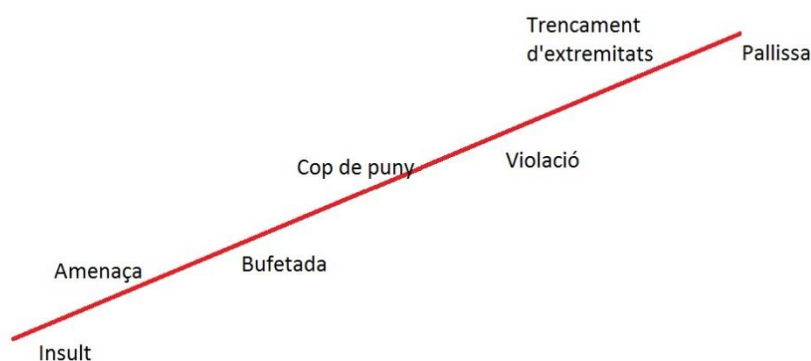
2.3 – Grup d'Atenció a la Víctima (GAV)

Són equips de treball que hi ha en les comissaries dels mossos d'esquadra de tota Catalunya per a oferir un servei ràpid i confidencial a les dones i als nens víctimes de violència de gènere. El passat 9 de maig de 2014 vaig tenir l'ocasió d'assistir a una xerrada sobre la violència de gènere al meu institut. Estava adreçada als estudiants de cicles, però m'hi van deixar participar i les dues mosses que feien la xerrada em van assessorar personalment i em van proporcionar el correu dels mossos d'esquadra.

El GAV és un grup d'atenció a la víctima. Una vegada han rebut la denúncia o han detectat el cas, els mossos mantenen un contacte periòdic amb la víctima, les assessoren sobre el procés judicial, les deriven a altres serveis, com podria ser el SIE, i controlen les ordres de protecció.

Les mosses ens van explicar que rarament les víctimes identifiquen una violació, ja que veuen "normal" que la seva parella vulgui mantenir relacions sexuals amb ella, tot i que ell no. També ens van dir que moltes víctimes negaven que la seva parella la estigues maltractant i encara els defensaven.

Em va cridar l'atenció la valoració de les víctimes del que creien que era menys greu i el que creien que ho era més:

Imatge 13

Vaig intentar entrevistar a algun mosso d'esquadra per aprofundir més en la seva feina, però, malauradament no vaig rebre resposta a cap dels correus que vaig enviar.

DADES JOSEP MARIA NAVARRO

El vint-i-vuit d'Abril de 2014 vaig trobar-me amb el senyor Josep Maria Navarro a l'edifici transfronterer de la Universitat de Lleida. Allà em va explicar anècdotes del seu treball al centre de educatiu de menors el Segre i em va proporcionar unes dades que em van ser molt útils per fer-me una idea del nombre de casos de violència de gènere que arribaven a judici.

Als serveis penitenciaris de Catalunya, hi ha set dones que estan condemnades per exercir violència de gènere, en canvi, hi ha 560 homes que hi són per abusar de les seves parelles. Si comparem joves amb adults, només hi ha 4 menors que estan a la presó per violència de gènere, i 563 adults que hi són pel mateix motiu.

[Veure Annex III: Dades Josep Mª Navarro

CONCLUSIONS

En primer lloc aquest treball de recerca m'ha servit per acabar d'aclarir els dubtes que tenia sobre la violència de gènere i conèixer una mica més la situació en que vivim les dones actualment. He pogut viatjar en el temps per conèixer el llarg i dur camí que han recorregut les dones fins arribar al punt d'igualtat que ens trobem actualment. La recerca de les lleis m'ha servit per saber el que es considera delictes en una relació i per assabentar-me dels canvis que hi ha hagut al llarg del temps a nivell mundial. També m'ha servit per conèixer tots els tipus i els àmbits en que es pot manifestar aquesta cultura patriarcal de la manera més violenta i per reconèixer una situació de violència de gènere fàcilment.

El meu objectiu era comprovar la meva hipòtesis, és a dir, saber si és certa la meva teoria de que moltes noies adolescents i joves que estan en les seves primeres relacions de parella no saben identificar la violència de gènere i viuen sotmeses a un abús diari en silenci.

Cal dir que els resultats no són tan exactes com m'agradaria, doncs la major part de les enquestes són fruit de noies que estudien en el mateix institut, i en haver de separar-les segons les edats, no m'han sortit tantes com esperava, i, per tant, la mostra és massa reduïda per a fer una recerca exacta.

Tot i això, els resultats obtinguts mostren que sí que hi ha noies que afirmen ser víctimes de situacions d'abús, però que neguen estar sent víctimes de violència de gènere. S'ha pogut observar sobretot en les noies menors d'edat, d'entre setze i divuit anys i les situacions més comuns són les relacionades amb les xarxes, gelosia com a prova d'amor i el control de dir amb qui pot sortir i amb qui no, de la família, etc. També hi ha moltes noies de totes les edats que afirmen que la seva parella utilitza els mites de l'amor romàntic per a justificar la seva violència.

També he arribat a la conclusió que la majoria de noies tenen bastant clar quines situacions són pròpies de la violència de gènere i quines no, tot i que encara hi ha confusions en algunes, com poden ser les relacionades amb les xarxes socials, o els mites de l'amor romàntic.

Per tant, les noies joves d'avui en dia, tot i tenir bastant clar que és la violència de gènere, no ho saben identificar del tot quan els hi passa a elles i viuen en un abús constant sense adonar-se'n.

BIBLIOGRAFIA

- Salvador Zoroa i Atset (Criminòleg). Curs de violència domèstica i de gènere a l'àmbit penitenciari. Bloc 2. *Violència domèstica*. 24 Setembre 2012
- Salvador Zoroa i Atset (Criminòleg). Violència domèstica i de gènere a l'àmbit penitenciari. Bloc 4. *Violència domèstica*. 08 Octubre 2012
- Salvador Zoroa i Atset (Criminòleg). *Violència domèstica i de gènere a l'àmbit penitenciari*. 17 Setembre 2012
- SOL TORRELLÓ, M.; FAURA CANTARELL, R.; MORAGAS, M. (2013). *Protocol de Joventut per a l'abordatge de la violència masclista*. 1 ed. Generalitat de Catalunya. Direcció General de Joventut, Departament de Benestar i família. Disponible des de Internet a: www.gencat.cat/joventut/protocolviolenciajove
- CLARAMUNT, M.; TOLEDO, P.; ARGUDO, M.; BERTRAN, R.; GARCIA, E.; SAYAGO, S.; SUSIN, E (2013). *Drets de les dones adolescents davant la violència masclista en les relacions de parella i situacions anàlogues* [Informe]. Generalitat de Catalunya. Institut català de les dones. Disponible des de Internet a : <http://dones.gencat.cat/ca/>
- GIL RODRIGUEZ, E. *La violència de gènere*. 1a ed. Barcelona: UOC, 2007. ISBN 978-84-9788-564-5
- BONINO, L. (2004). "Los Micromachismos". DINS: La cibeles. ,num.2: [S.l.] [s.n.] Disponible des de Internet a: "<http://www.luisbonino.com/index.html>"
- SANPEDRO, P. (2004). "El mito del amor y sus consecuencias en los vínculos de pareja". DINS: Página Abierta. [S.l.] [s.n.] p.150. Disponible des de Internet a: <http://www.pensamientocritico.org/pilsan0704.htm>
- Enfoque de, I. A. (23 de marzo de 2011). YouTube. *Esterotipos Disney* [Video Mp4]. Disponible des de Internet a: "<https://www.youtube.com/watch?v=K00W3gvc4dg3>"

WEBGRAFIA

- GONZALEZ FONSECA J. *Solo sé que no sé nada: la mujer a través de la historia* [en línia]. Asturias, actualització 19-04-2011.
<http://jesusgonzalezfonseca.blogspot.com.es/2011/04/la-mujer-traves-de-la-historia.html>
- *La mujer romana. Emancipación femenina en la Roma antigua* .Toluna [en línia], actualització fa 46 mesos
<https://es.toluna.com/opinions/683701/La-mujer-romana.-Emancipaci%C3%B3n-femenina-en-la-Roma-antigua-l>
- *La dona a l'antic Egipte*. Wikipedia [en línia]
http://ca.wikipedia.org/wiki/La_dona_a_l'Antic_Egipte
- *Las mujeres en la Sociedad medieval*. Arتهistoria [en línia]
<http://www.artehistoria.jcyl.es/v2/contextos/1348.htm>
- *Vida cotidiana en plena y baja Edad Media*. Arتهistoria [en línia]
<http://www.artehistoria.jcyl.es/v2/contextos/1334.htm>
- *Ni Bella ni Bestia*. La Retícula [en línia].
<http://www.nibellanibestia.org/>
- *Paraules de les dones*. Tamaia [en línia]
<http://www.tamaia.org/ca/paraules-de-les-dones>
- Generalitat de Catalunya. [en línia]
<http://www.gencat.cat/>

ANNEXOS

Annex I: Recursos públics a Lleida

**Recursos públics
per a l'abordatge de les relacions abusives de parella entre adolescents
a la demarcació de Lleida**

Atenció presencial

Institut Català de les Dones Av. del Segre, 5. 25007 Lleida Tel. 973 70 36 00 icd.lleida@gencat.cat gencat.cat/icdones	SIAD Serveis d'informació i Atenció a les Dones Cada Consell Comarcal i l'Ajuntament de Lleida disposen d'un SIAD http://www.gencat.cat/icdones/mapa_serveis.htm
Comissaria Policia de la Generalitat Mossos d'Esquadra Sant Hilari, 38. 25008 Lleida Tel. 973 70 00 50 / 112 / 088	Servei d'intervenció especialitzada Rambla de Ferran, 43, baixos. 25007 Lleida Tel. 973246507 siellleida.bsrf@gencat.cat
La Paeria. Ajuntament de Lleida PALMA - Centre de recursos juvenils La Palma, 6-10. 25002 Lleida Tel. 973 700 666 joventut@paeria.cat	Direcció General de Joventut Oficines Joves A cada Consell Comarcal hi ha una Oficina Jove http://www.oficinjove.cat
Departament de Justícia Equip d'Assessorament Tècnic i Atenció a la Victima (EATAV) C/ Canyeret s/n, planta baixa, 25007 Lleida Tel. 973 72 55 05 victimalleida.dj@gencat.cat	Departament d'Ensenyament Serveis Territorials a Lleida C/ Pica d'Estats 2, 25006 Lleida Tel. 973 27 99 99

Atenció telefònica

900 900 120
Contra la violència masculista **Atenció 24 h**

INFÀNCIA RESPON
900 300 777

USCE
Unitat de suport a la convivència escolar
935 516 968

Recursos on-line

Directori de Recursos per a l'abordatge de la violència masculista a Catalunya
<http://www.recursosviolenciainfantil.cat>

Estimats NO FAMILIARS!
<http://www.gencat.cat/icdones/estimatsfamilial.htm>

Annex II: Activitats del casal de la dona

DESEMBRE 2013

1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30
31					

NOVEMBRE 2013

1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30
31					

FEBRER 2014

1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30
31					

MARÇ 2014

1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30
31					

ABRIL 2014

1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30
31					

MAIG 2014

1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30
31					

SONS DE VIDA
POSTURA I VITALITAT
COS EN MOVIMENT
TERÀPIA DEL RIURE
ALIMENTACIÓ SALUDABLE
ARTS AL CASAL

15 d'octubre: Dia Mundial de les Dones Rurals
25 de novembre: Dia Internacional per a l'eliminació de la violència contra les dones

8 de març: Dia Internacional de les Dones
28 de maig: Dia mundial d'acció per la salut de les dones

LA CIUTAT AMB LA MIRADA DE LES DONES
Visites guiades a diferents equipaments de la ciutat - Horari de 18 a 20 h

ESPAI SALUT
L'ADVOCADA RESPON...
EN FEMENI! Què volem les dones? AUTOPROTECCIÓ I AUTODEFENSA

TALLERS TINIERANTS
a la seu de les entitats i locals de dones de la ciutat, previa sol·licitud

ESPAI DE LABORS
Dins d'ambients al mes el Casal de la Dona es converteix en un espai d'obres, llibre, obert a la recuperació, la difusió i l'intercanvi dels sabers i temes relacionats amb les labors: ganxet, mitja, brodat, ...

POSTURA I VITALITAT
Tècniques per millorar la postura corporal i augmentar el benestar personal, mitjançant exercicis de respiració, relaxació, estiraments, automassatge... Cal portar calçat i roba còmoda, una estoveta (familiscant), una maneta (de tipus de vèitge) i un cotó petit.

TERÀPIA DEL RIURE
Tècniques, dinàmiques i exercicis per aprendre a riure i sentir la tensió i recuperar el benestar emocional. Cal portar roba còmoda.

ALIMENTACIÓ SALUDABLE
Xerrades i demostracions culinàries per a la promoció de pautes alimentàries saludables, dels productes locals, del consum responsable i d'una cuina a l'abast de tothom.

ARTS AL CASAL
Es diluïx de primavera el Casal de la Dona acull expressions culturals de creadores locals de les arts escèniques, musicals, literàries, audiovisuals, ...

LA CIUTAT AMB LA MIRADA DE LES DONES
Visites mensuals guiades per la ciutat i els seus equipaments socials i culturals amb la mirada posada en la presència i el protagonisme de les dones al llarg de la història.

COS EN MOVIMENT
Activitat física i mental per a la millora del l'elasticitat, l'equilibri, la coordinació i la memòria mitjançant el moviment corporal. Cal portar roba còmoda.

ESPAI SALUT
L'ADVOCADA RESPON...
EN FEMENI! Què volem les dones? AUTOPROTECCIÓ I AUTODEFENSA

SONS DE VIDA
Amb la música com a fil conductor millorant el creixement personal, l'expressió, l'equilibri emocional, la comunicació i la fondessa interior de les dones.

DESCRIPCIÓ DELS TALLERS

Annex III: Dades Josep Mª Navarro

Dones	2013		2012		2011		T
	T	%	T	%	T	%	
Homicidi	58	9,05%	60	9,09%	62	8,41%	54
Lesions	13	2,03%	16	2,42%	23	3,12%	25
Violència domèstica	2	0,31%	5	0,76%	1	0,14%	1
Contra la llibertat	10	1,56%	10	1,52%	10	1,36%	11
Contra la llibertat sexual	17	2,65%	17	2,58%	18	2,44%	16
Contra l'honor		0,00%	1	0,15%	1	0,14%	---
C. inviol. de domicili	2	---	---	---	---	---	---
C. rel. familiars	1	---	---	---	---	---	---
C. patrim i or. socioecon	225	35,10%	220	33,33%	217	29,44%	207
C his. públ. i seguretat soc.	2	---	---	---	1	0,14%	5
C seg. col.	242	37,75%	267	40,45%	339	46,00%	360
Incendi	8	1,25%	7	1,06%	7	0,95%	5
Estralls		---	---	---	---	---	---
Cond. temerària	13	2,03%	8	1,21%	3	0,41%	4
Medi ambient i animals	1	0,16%	2	0,30%	4	0,54%	2
Falsedats	10	1,56%	14	2,12%	17	2,31%	18
C. Administració pública		---	---	---	2	0,27%	---
C. Administració de justícia	11	1,72%	6	0,91%	6	0,81%	1
Contra la Constitució	1	0,16%	2	0,30%	4	0,54%	5
Contra l'ordre públic	7	1,09%	7	1,06%	7	0,95%	7
Faltes	5	0,78%	10	1,52%	12	1,63%	9
Violència de gènere	7	1,09%	7	1,06%	5	0,68%	2
No consta	7	1,09%	2	0,30%	2	0,27%	8
Total Codi 1995	641	100%	660	100%	737	100%	738

Homes	2013		2012		2011		T
	T	%	T	%	T	%	
Homicidi	823	9,01%	850	9,11%	827	8,54%	796
Lesions	451	4,94%	435	4,66%	442	4,56%	441
Violència domèstica	1	0,01%	53	0,57%	86	0,89%	112
Contra la llibertat	177	1,94%	137	1,47%	153	1,58%	182
Contra la llibertat sexual	608	6,66%	640	6,86%	630	6,50%	645
Contra l'honor	10	0,11%	1	0,01%	---	0,00%	---
C. inviol. de domicili	1	0,01%	10	0,11%	12	0,12%	6
C. rel. familiars	16	0,18%	12	0,13%	16	0,17%	10
C. patrim i or. socioecon	3.812	41,74%	3.870	41,46%	3.969	40,97%	3.880
C his. públ. i seguretat soc.	20	0,22%	22	0,24%	25	0,26%	22
C seg. col.	1.808	19,80%	1.951	20,90%	2.295	23,69%	2.420
Incendi	26	0,28%	23	0,25%	29	0,30%	27
Estralls	2	0,02%	2	0,02%	1	0,01%	1
Cond. temerària	264	2,89%	219	2,35%	207	2,14%	138
Medi ambient i animals	1	0,01%	2	0,02%	4	0,04%	2
Falsedats	99	1,08%	116	1,24%	117	1,21%	111
C. Administració pública	11	0,12%	11	0,12%	11	0,11%	9
C. Administració de justícia	76	0,83%	86	0,92%	89	0,92%	107
Contra la Constitució	29	0,32%	24	0,26%	39	0,40%	47
Contra l'ordre públic	239	2,62%	248	2,66%	226	2,33%	180
Faltes	49	0,54%	54	0,58%	69	0,71%	75

Violència de gènere	560	6,13%	517	5,54%	500	5,16%	461
No consta	50	0,55%	43	0,46%	34	0,35%	27
Total Codi 1995	9.133	100%	9.335	100%	9.688	100%	9.652

7.4.1 Joves. Delicte Principal

Joves	2013		2012		2011		2010
	T	%	T	%	T	%	T
Homicidi	14	6,39%	34	8,23%	35	8,06%	21
Lesions	14	6,39%	21	5,08%	11	2,53%	15
Violència domèstica	1		0	---	0	---	
Contra la llibertat	1	0,46%	0	---	1	0,23%	2
Contra la llibertat sexual	8	3,65%	20	4,84%	17	3,92%	24
Contra l'honor	0	0,00%	0	---	0	---	0
C. inviol. de domicili	1	0,46%	1	0,24%	0	---	0
C. rel. familiars	0	0,00%	0	---	0	---	0
C. patrim i or. socioecon	154	70,32%	277	67,07%	322	74,19%	276
C his. públ. i seguretat soc.	0	0,00%	0	---		---	
C seg. col.	9	4,11%	25	6,05%	22	5,07%	39
Incendi	0	0,00%	0	---	1	0,23%	1
Estralls	0	0,00%	0	---	0	---	0
Cond. temerària	0	0,00%	5	1,21%	5	1,15%	4
Medi ambient i animals	0	0,00%	0,00%	---	0,00%	---	0,00%
Falsedats	0	0,00%	3	0,73%	3	0,69%	3
C. Administració pública	0	0,00%	0	---	0	---	0
C. Administració de justícia	1	0,46%	2	0,48%	1	0,23%	1
Contra la Constitució	0	0,00%	0	---	1	0,23%	2
Contra l'ordre públic	5	2,28%	14	3,39%	3	0,69%	4
Faltes	4	1,83%	8	1,94%	8	1,84%	11
Violència de gènere	4	1,83%	0	---	0	---	7
No consta	3	1,37%	3	0,73%	4	0,92%	5
Total Codi 1995	219	100%	413	100%	434	100%	415

Adults	2013		2012		2011		2010
	T	%	T	%	T	%	T
Homicidi	867	9,07%	876	9,14%	854	8,55%	829
Lesions	450	4,71%	430	4,49%	454	4,54%	451
Violència domèstica	2	0,02%	58	0,61%	87	0,87%	113
Contra la llibertat	186	6,50%	147	7,22%	162	6,69%	191
Contra la llibertat sexual	617	6,46%	637	6,65%	631	6,32%	637
Contra l'honor	10	0,10%	2	0,02%	1	0,01%	0
C. inviol. de domicili	2	0,02%	9	0,09%	12	0,12%	6
C. rel. familiars	17	0,18%	12	0,13%	16	0,16%	10
C. patrim i or. socioecon	3.883	40,64%	3.813	39,79%	3.864	38,67%	3.811
C his. públ. i seguretat soc.	22	0,23%	22	0,23%	26	0,26%	27
C seg. col.	2.041	21,36%	2.193	22,89%	2.612	26,14%	2.741
Incendi	34	0,36%	30	0,31%	35	0,35%	31
Estralls	2	0,02%	2	0,02%	1	0,01%	1
Cond. temerària	277	2,90%	222	2,32%	205	2,05%	138
Medi ambient i animals	2	0,02%	4	0,04%	8	0,08%	4
Falsedats	109	1,14%	127	1,33%	131	1,31%	126
C. Administració pública	11	0,12%	11	0,11%	13	0,13%	9
C. Administració de justícia	86	0,90%	90	0,94%	94	0,94%	107
Contra la Constitució	30	0,31%	26	0,27%	42	0,42%	50
Contra l'ordre públic	241	2,52%	241	2,52%	230	2,30%	183
Faltes	50	0,52%	56	0,58%	73	0,73%	73
Violència de gènere	563	5,89%	524	5,47%	505	5,05%	456

http://www.gencat.cat/justicia/estadistiques_serveis_penitenciaris/7_DESC_JOVES/delic... 25/04/2014

Annex IV: Articles de premsa

1. Tu i jo som 2. Estimar no pot fer mal, [Diari Ara]

Tu i jo som 2. Estimar no pot fer mal

Les **relacions noi-noia** entre els adolescents de vegades estan marcades per **patrons masculistes**. Encara hi ha feina per fer.

MARTA ESPAR | Actualitzada el 08/02/2014 00:02

La Maria -nom fictici perquè no vol revelar el seu- té 14 anys. Té nòvio. Últimament, el noi li controla els *whatsapps* i critica els seus comentaris al Facebook. Ella ho acceptava sense queixar-se fins que un dia una amiga li va cridar l'atenció sobre el tema: no era normal que controlés amb qui anava, com es vestia i què escrivia a través de les xarxes socials. Malauradament, no és un cas aïllat: pensem que les relacions entre els joves són més igualitàries que abans, però els experts adverteixen que els patrons de la relació afectiva i sexual entre nois i noies han canviat molt poc.

Elles continuen sotmetent-se massa sovint al control i el domini masculí i obliden que tenen voluntat pròpia i dret al plaer, i ells segueixen controlant, actuant en termes de possessió, i sotmesos a l'enorme pressió de *donar la talla*. "És un gran error creure que la desigualtat és un tema del passat", assegura Montse Gatell, presidenta de l'Institut Català de la Dona. "Els estereotips de gènere segueixen vigents i difondre'ls és molt més fàcil", afegeix.

Esclaus de la xarxa

Només cal donar un cop d'ull a les sèries de TV dirigides a la primera adolescència, en què "els estereotips estan molt marcats". La protagonista de la saga *Crepuscle*, per exemple, es deixa mossegar "perquè sóc teva", i algunes adolescents llegeixen *Les 50 ombres d'en Grey*, plena d'inputs sobre la necessitat de subordinar-se al poder masculí i sobre la idealització d'un amor romàntic.

En aquest context, en el qual, segons Gatell, les desigualtats són tolerades i "la construcció social encara està basada en la desigualtat", algunes característiques pròpies de les xarxes socials, com l'anonimat, la manca de reflexió que provoca la immediatesa, o la no presencialitat, faciliten la perpetuació de conductes masclistes, com el control d'on són, quants amics tenen o què estan fent en cada moment.

En l'estudi *Igualtat i prevenció de la violència de gènere en l'adolescència*, publicat pel ministeri d'Igualtat, l'any 2011, un 24,3% de les adolescents catalanes d'entre 13 i 18 anys declaraven que el noi amb qui sortien o amb qui volien sortir els havia intentat controlar, decidint per elles fins al més mínim detall. Fins al 23,5% deien que la seva parella les havia intentat aïllar de les seves amistats, mentre que un 18% asseguraven que les havia insultat o ridiculitzat. Segons aquest i altres estudis, les dones joves es troben en una situació de més vulnerabilitat que les dones adultes davant la violència masclista.

Eines de prevenció

Convençuts de la importància de trencar amb aquesta situació i tenint en compte que l'etapa de l'adolescència cada vegada s'enceta abans, l'Institut Català de la Dona va editar a finals del 2013 noves eines de prevenció i sensibilització en el marc del programa *Estimar no fa mal. Viu l'amor lliure de violència*, adreçat a adolescents i joves. Es tracta de materials amb missatges per ajudar a identificar situacions de relacions abusives i ciberassetjament en les relacions de parella, així com suports pedagògics adreçats a professionals que treballen amb nois i noies perquè facin actuacions de prevenció de la violència masclista.

Una de les accions previstes en aquest programa, que forma part del *Pla estratègic de polítiques de dones de la Generalitat de Catalunya 2012-2015*, consisteix a

introduir en els plans curriculars dels diferents estudis de Ciències de l'Educació continguts que formin en temes d'igualtat i prevenció de relacions abusives entre nois i noies. Ja s'estan aplicant en un curs pilot amb la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB).

l és que, tal com assegura Rosa Sanchís, professora de català i educació afectivosexual de l'IES Isabel de Villena de València, "la igualtat també s'aprèn i això actualment no s'està fent, només es fan xerradetes puntuals a l'escola, quan el tema de les relacions afectivosexuals hauria d'estar present a l'escola, a la família, en el lleure, als mitjans de comunicació i a les administracions".

Sanchís aplica l'educació afectivosexual de manera transversal al contingut de l'assignatura de català que imparteix a l'institut des de fa 20 anys i utilitza el blog karici.es (karicies.blogspot.com.es) des de fa cinc anys per debatre amb els alumnes temes com de quina manera utilitzen les fotos d'un mateix i dels altres a les xarxes socials o, més en general, ajudar-los a pensar com es presenten al món a través d'aquestes eines de comunicació tan actuals. Sanchís insisteix que en els països nòrdics, que tant admirem en l'àmbit de l'educació, es tracta d'una matèria del currículum, però aquí "encara tenim moltes pors, mites i prejudicis a superar com a professors en el tema de la sexualitat".

Exemples? "Entrar a l'aula pensant que els adolescents són irresponsables i no aprofiten els continguts, pensar que la sexualitat és una cosa privada que s'aprèn sola o que parlar de sexualitat amb els adolescents fomenta la promiscuïtat". Segons aquesta experta, que ha escrit un bon nombre de llibres sobre el tema (www.rosasanchis.cat), a part d'introduir l'educació afectivosexual als currículums, "els pares també podrien ajudar trencant el mite que els nois tenen dret a ser complaguts i les noies a complaure o que els nois no es poden controlar a causa de l'acció hormonal, o que les noies han de seduir, però no massa -perquè, si no, són unes porques-, ni massa poc -perquè, si no, són unes estretes-". "És bo fomentar l'autonomia de les noies des de casa i això vol dir no donar missatges de sobreprotecció, sinó deixar clar que tenen dret a tenir plaer i que l'amor no es tradueix en l'arribada d'un príncep blau". En el cas dels nois, l'educadora també subratlla que estan sotmesos a molta pressió perquè se'ls dona el missatge que tot depèn dels seus genitals i viuen amb gran angoixa no donar la talla en el moment.

2. Commoció a Tàrrega, [el Periodico].

Commoció a Tàrrega per la mort d'una menor de 14 anys a mans del seu exnuvi de 18

Dos actes de condemna al crim, celebrats a les 13.00 i les 20.00 hores a la plaça Major de la localitat, congreguen en total més de 6.000 persones

L'agressor, de nacionalitat dominicana i que ha assegurat a la policia que la noia era la seva nòvia, es va entregar després d'apunyalar-la

Dimarts, 8 d'octubre del 2013 - 21:48h.

AGÈNCIES / Lleida

Més de 3.500 persones han tornat a omplir aquest dimarts al vespre, a les 20.00 hores, la plaça Major de Tàrrega (Urgell) per condemnar la mort de la noia de 14 anys que aquest dilluns va ser suposadament assassinada per la seva exparella, un noi d'origen dominicà de 18 anys que, després de cometre el crim, es va entregar a la policia.

Prop de 2.500 persones guarden un minut de silenci per la menor assassinada a Tàrrega. ATLAS

Segons fonts pròximes a la investigació, la policia està investigant les *causes* de l'agressió i la *relació dels dos joves*, ja que no ha pogut confirmar que fossin parella. Segons l'agressor, eren parella, però altres fonts apunten que la parella *havia trencat* feia poc. Les mateixes fonts han informat que el jove va matar la noia a *punyalades*.

Aquesta nova concentració, després de l'oficial convocada per l'ajuntament aquest mateix dimarts al matí, a les 13.00 hores, i que ha estat convocada a través de les xarxes socials, ha finalitzat amb la lectura d'un manifest llegit per una professora de la

menor assassinada, la interpretació del '*Cant dels ocells*' i un minut de silenci, que ha acabat amb un *fort aplaudiment*.

Acte de repulsa oficial

Prop de *2.500 persones* han participat a les *13.00 hores* en el minut de silenci convocat per l'Ajuntament de Tàrrega per condemnar la mort de la menor de 14 anys.

En la concentració de condemna, que ha tingut lloc a la *plaça Major* d'aquesta petita ciutat d'uns 14.000 habitants, han assistit molts alumnes dels col·legis i instituts de la població, segons ha informat el consistori.

"NO CONFONGUEM AMOR AMB POSSESIÓ"

Alguns dels estudiants, entre els quals hi havia amics de la víctima, han portat pancartes en què es podien llegir missatges contra la violència masclista com "No confonguem amor amb possessió".

Durant l'acte, l'alcaldesa, *Rosa Maria Perelló*, ha llegit la moció aprovada pel consistori durant un ple d'urgència de condemna de l'assassinat.

MINUT DE SILENCI

A continuació, s'ha dut a terme el *minut de silenci* i s'ha procedit a realitzar un *repic de campanes*, durant el qual els assistents han continuat en silenci.

L'acte s'ha acabat amb una *gran ovació* per part dels participants, entre els quals hi havia l'avi de la noia morta, un professor d'institut jubilat molt conegut a la població.

A més de convocar aquest minut de silenci, el consistori ha decretat dos dies de dol, durant els quals les banderes onejaran a mig pal i se suspendran tots els actes institucionals.

GERMÀ D'UN CONDEMNAT PER TEMPTATIVA D'HOMICIDI

El detingut, de nacionalitat dominicana, és germà d'un altre jove de 22 anys que ha estat recentment condemnat a 12 anys de presó per temptativa d'homicidi, després d'haver apunyalat dos germans arran d'una discussió en una festa de cap d'any celebrada en un 'pub' de Tàrrega el 2012.

La víctima és d'una família molt coneguda de Tàrrega, néta d'un conegut professor d'institut del municipi i neboda d'un regidor de la població pròxima de Ciutadilla.

3. Víctimas del machismo a los 15 [EL PAÍS]

Víctimas del machismo a los 15

- Los casos de maltrato entre adolescentes crecen un 30% en un año
- Las relaciones perpetúan patrones sexistas. “Creía que la violencia de género era solo cosa de adultos”

MARÍA R. SAHUQUILLO Madrid 19 OCT 2013 - 20:08 CET **296**

Laura fue maltratada por su novio cuando tenía 15 años. Terminó con la relación cuando los padres de él se enteraron, pero hasta hace poco acarreó secuelas. / SAMUEL SÁNCHEZ

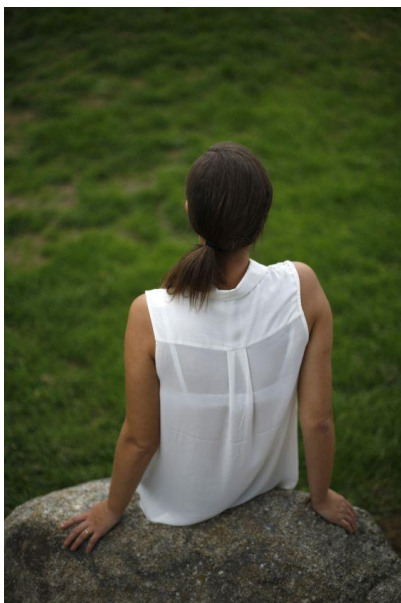
“¿Si me acuerdo de la primera vez?”. Cristina entorna los ojos. Aún medio cerrados siguen siendo grandes, marrones y brillantes. “No sé... Empezó poco a poco. Tirones de pelo alguna vez, empujones... Una tarde que estábamos en un parque se enfadó y empezó a pegarme puñetazos en los brazos y en la tripa. Luego se puso a llorar. Me asusté tanto... Y me sentí tan mal por verle así que...”, relata. El día de esa agresión Cristina, que hoy acaba de cumplir la mayoría de edad, tenía 15 años y llevaba seis meses saliendo con ese chico, de 16. Cuenta que al principio todo era “mágico”. Que el resto del mundo no existía para ellos. Pero gesto a gesto él la absorbió. Y la anuló mucho antes de

levantarle la mano. Poco después, en una fiesta, una amiga vio como él le agarraba del pelo y le gritaba. “Estaba histérico y mi amiga se asustó. Me dijo que el tío era un bestia y que tenía que dejarle. En verdad no era nada comparado con otras veces y algo le conté; pero nunca hablamos de maltrato. Para mí, lo mío era otra cosa. Violencia de género es lo que les pasa a las mujeres mayores, casadas, adultas. Así pensaba yo”, dice con una sonrisa cansada.

Le costó entender que no. Que había muchas historias similares a la suya. En un año, de 2011 a 2012, los procesos judiciales por violencia machista en adolescentes se han incrementado un 30%. Han pasado de 473 a 632, según la Memoria de la Fiscalía General del Estado de 2013. Son los primeros datos claros y tangibles de este delito en menores — antes de esas fechas se recogían como violencia intrafamiliar—. Aunque los expertos avisan de que la cifra es solo una migaja de realidad, la que llega a los tribunales. Muchas familias no denuncian lo que les ocurre a las chicas. Otras no llegan a identificar la situación de maltrato.

Como A., de 14 años, que hace diez días fue asesinada a puñaladas por su exnovio, de 18 años, en su casa de Tàrrega (Cataluña). Ni la adolescente ni su familia habían denunciado al joven que terminó con su vida. La chica, que había roto con él hacía dos

semanas, es la víctima mortal más joven de la violencia de género de este año, en el que los asesinos machistas han segado la vida de 39 mujeres. Desde que se empezaron a contabilizar las víctimas mortales del sexismo, en 2004, se han registrado dos casos en menores. El de A. y el de **Almudena, que murió hace justo un año en El Salobral (Albacete)** asesinada a tiros por el hombre de 40 con el que mantuvo una relación.

El novio de Alicia le rompió una pierna a patadas. Estuvo con él de los 14 a los 19.
/ SAMUEL SÁNCHEZ

Son dos muestras extremas. Pero psicólogos, educadores y juristas resaltan que se están detectando, y produciendo, comportamientos y agresiones machistas a edades cada vez más tempranas. “En los jóvenes se reproducen roles que creíamos superados. Patrones en los que el chico es el dominante y ejerce esa dominación a través del control, y la chica adopta una actitud sumisa o complaciente”, describe Susana Martínez, presidenta de la Comisión de Estudio de Malos Tratos a Mujeres. Muchas de esas relaciones siguen basándose en el esquema tradicional del amor romántico en el que el hombre es fuerte y la mujer débil, dependiente, necesitada de protección. “Como en el cuento de la princesa que necesita que el príncipe la salve. Esas pautas, llevadas al extremo, pueden derivar en conductas violentas; pero aunque no lleguen a ello, esas relaciones están impidiendo que las chicas se desarrollen como agentes activos de la sociedad”, apunta Ana Bella Hernández, que preside una fundación de mujeres supervivientes a la violencia de género que lleva su nombre.

Alicia se adentró en ese cuento de princesas cuando tenía 14 años y empezó a salir con su primer novio, de 16. Recuerda que se sentía enamorada hasta el tuétano y que, aunque casi desde el principio él tenía enormes arrebatos de celos no lo vio mal. “Me sentía incluso halagada. Lo tomaba como si fuera mi caballero andante que estaba celoso porque me quería mucho”, cuenta. Esta joven rubia, de ojos ambarinos y gesto risueño prefiere no dar su nombre real. Cuenta que por aquel entonces su vida era él. Se escapaba de casa para verle, faltaba a clase. Con las semanas y los meses esos arrebatos de celos que acababan en discusiones e insultos dieron paso a los empujones, los escupitajos. También a la violencia sexual, muchas veces invisible en las estadísticas o en los estudios.

Estuvieron juntos hasta que ella cumplió 19. Ahora tiene 24. “Los episodios de violencia se sucedían. Pero ocurría, él me pedía perdón y yo le disculpaba... Incluso me llegaba a sentir culpable por haberle provocado, por haber hecho que se alterara de esa forma... Yo le amaba... O al menos eso creía”, cuenta Alicia. Una noche, a la salida de una discoteca, él le dio una paliza. La emprendió a patadas con la chica, le rompió una pierna y le provocó una lesión en el cuello. “Una amiga me llevó al hospital, me escayolaron y me

tuvieron que poner un collarín”, relata. Cuando llegó a casa y le contó a su madre la verdad, la mujer sufrió una conmoción. No sabía nada.

“Él era mi vida y al inicio pensé que los celos probaban su amor”, cuenta Alicia

La espiral de violencia había ido devorando a Alicia, poco a poco, sin que se diera cuenta. El entorno social y los propios jóvenes aún justifican determinadas actitudes sexistas. Como que los celos son una expresión del amor. Una afirmación con la que están de acuerdo el 33,5% de los chicos y el 29,3% de las menores. O que para tener una buena relación de pareja es deseable que la mujer evite llevar la contraria al hombre, como piensan el 12,2% de ellos y el 5,8% de ellas, según un estudio de 2010 sobre violencia de género en adolescentes encargado por el anterior Gobierno socialista.

Ese documento, elaborado por investigadores de la Universidad Complutense se podrá comparar con el estudio que publicará en las próximas semanas el Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad. El nuevo informe, que se basa en las conclusiones de las entrevistas a 8.000 jóvenes, y que aún está en proceso de análisis, confirma que los adolescentes inician las relaciones sentimentales cada vez antes —la edad media está en 13 años— y que son muy permeables a los estereotipos machistas que ven en casa, pero también a través del cine, la televisión, la música, la literatura...

Esos noviazgos tempranos no tienen por qué ser nocivos, explica Virginia Sánchez, profesora de Psicología Evolutiva de la Universidad de Sevilla. Tampoco conducir a situaciones violentas. Es positivo que los menores amplíen sus relaciones afectivas a través de esos vínculos, cree. Siempre y cuando la relación sea equilibrada en edad y basada en el respeto. Sin embargo, reconoce Sánchez, **las relaciones entre los menores son cada vez más agresivas**. “Hay mucha violencia verbal mutua que, si no se ataja, puede derivar en comportamientos más graves cuando se establecen los patrones de dominio y sumisión”, abunda. Porque esos patrones son importantes en una etapa en la que los menores están aprendiendo a resolver los conflictos.

Expertos como Sánchez y psicólogas como Olga Barroso, de la Fundación Luz Casanova —que tiene un programa para adolescentes que han sufrido violencia de género— remarcan que las nuevas tecnologías facilitan el contacto entre los menores pero también se emplean como mecanismos de control. “El WhatsApp, los mensajes, las redes sociales se usan para saber en todo momento dónde está el otro y su actitud. Después, cuando la relación se rompe también se emplean como instrumento de acoso”, destaca la presidenta de la Comisión de Estudio de Malos Tratos, que insiste en que bien usadas, esas herramientas pueden ser positivas.

María supo lo que le ocurría a su hija cuando vio sangre tras una agresión

Barroso explica que a esa edad los menores tienen aún difusa la idea de lo que es control y lo que es interés o preocupación. “La línea es fina y las situaciones muy sutiles. Por ejemplo, ¿es normal si tu novio te pide que le llames desde el teléfono fijo de tu casa para saber que has llegado bien y quedarse tranquilo? ¿O si te dice que le mandes un localizador cada vez que sales para ver donde estás o te pide que le enseñes el móvil para ver con quien te escribes?”, dice.

Sin principes azules, por favor

Bella, de la saga *Crepúsculo*, dio hasta su vida por amor y dejó de ser humana por su Edward, un vampiro. Aurora, la bella durmiente de Disney, se salvó del sueño eterno con un beso de amor del príncipe azul. Su salvador. “Hay muchos esquemas de dominación y sumisión por derribar. Mitos del amor romántico que ofrecen a los jóvenes la idea de que hay que darlo todo por la otra persona. Eso les lleva a inmolarse y ceder ante la subjetividad del otro”, explica la educadora Nieves Salobral. Da talleres en institutos de Madrid en los que analiza películas y canciones para identificar estereotipos sexistas.

Salobral cuenta que los menores, aunque se saben la teoría y conocen el fenómeno de la violencia de género, suelen identificarla solo cuando es física. Para atajar el problema, dicen los expertos, la prevención es clave. Inmaculada Montalbán, presidenta del Observatorio de Violencia de Género del Consejo General del Poder Judicial, insiste en que solo a través de la educación de los más jóvenes se puede interrumpir la asunción de comportamientos machistas y romper la cadena de violencia.

Jesús Casas, subdirector del Instituto de la Mujer, asegura que el Gobierno avanza hacia ese modelo. “Es fundamental la educación en igualdad de toda la sociedad, pero más de las personas que aún se están formando”, dice. Y en esa línea va el programa Plurales —iniciado recientemente—, que busca analizar los comportamientos de la comunidad educativa para destacar e implantar un catálogo de buenas prácticas.

También, enumera, el Gobierno ha aprobado un nuevo título superior, el de técnico Superior en Promoción de Igualdad de Género. Elementos positivos para Montalbán que, sin embargo, se muestra preocupada por la desaparición, con la ley Wert, de Educación para la Ciudadanía, asignatura en la que estos valores tenían un peso específico.

Para ellos eso son “pruebas de amor”, dice la educadora Nieves Salobral. Y, actualmente, el máximo de esos gestos es dar al otro la contraseña de acceso al correo electrónico, las redes sociales. Ceder la intimidad. Y eso es símbolo de amor. Porque, como explica Ana, una de las chicas asistida por Barroso, aman a su pareja. “Quizá sepas que no está bien, que los insultos o las agresiones no son lo correcto pero es tu novio, le justificas y no quieres verle mal. Solo deseas ayudarlo para que deje de ocurrir...”, dice.

Pero sigue ocurriendo. Y muchas menores, como al principio hizo Cris, se niegan a cortar con la relación, y la mantienen a pesar de la oposición de sus amigos o familias. María B. cuenta con un hilo de voz que ha detectado que su hija, Gema, sigue en contacto con el chico con el que salía hasta hace unos meses. La chica, de 16 años, recibe ayuda psicológica desde que su familia detectó que sufría malos tratos por parte de su novio, el chico que hasta entonces les parecía modélico y con el que estaba desde los 14. “Al principio,

cuando empezaron a salir me pareció hasta bien. El chico era muy educado, yo conocía a los padres...”, recuerda. Sin embargo, cuenta que llevaba un tiempo algo escamada porque percibía que Gema había dejado de salir con sus amigas, que discutía mucho con su novio. “Casi siempre por celos de él, aunque luego siempre lo arreglaban”, explica. Una noche, en plenas fiestas del pueblo, notó al llegar a casa que Gema tenía sangre en la ropa. Estaba muy nerviosa. Parecía que había discutido con el chico y que él se había ido. “Yo sabía que algo había pasado pero mi hija solo me repetía que había que localizarle, que tenía miedo de que le hubiera pasado algo”. Le llamó al móvil. Le preguntó y el adolescente reconoció que había pegado a Gema.

El mundo de María se derrumbó. No sabía qué hacer ni a quién recurrir. Habló con los padres del chico y buscó ayuda para su hija. “No lo denuncié porque los dos son menores y la familia de él se ha involucrado, pero llegué a plantearme si estaba exagerando. Si no sería solo cosa de chiquillos... Pero no. Y me alegró de haber actuado”, dice. A pesar de todo, admite entre sollozos que se siente culpable por no haberlo sabido antes. Por haber acogido al chico en su casa. Por no haber advertido más a su hija la primera vez que ella le mencionó el asunto de los celos.

Gema está ahora recibiendo el tratamiento que a Laura (nombre supuesto) le costó años solicitar. Ayuda y apoyo sin los cuales, aunque la relación de violencia haya acabado, la pauta puede repetirse con otras parejas. Laura sufrió malos tratos por parte de su novio a los 15 años, pero hasta los 20 no fue consciente del lastre que acarrearía. Una mochila de sumisión que, sin llegar a las agresiones, la llevaba a escoger a chicos autoritarios y dominantes. También la situación que vivía en casa, donde también sufría abusos, jugó un importante papel. “Eso me empujó a los brazos de ese chico que yo veía como mi protector. Al principio me sentía genial, después...”, cuenta. Después, siguiendo el patrón de la mayoría de casos de violencia de género, llegaron los golpes.

En el caso de Laura fueron los padres de él quienes abrieron los ojos. “Un día que había consumido droga me pegó delante de ellos. Se montó una pelea tan tremenda que él llegó a pegar a sus padres”, relata Laura. La chica les contó entonces lo que ocurría y ellos la animaron a denunciar. No lo hizo por miedo a su propia familia. Sin embargo, los padres del chico sí le denunciaron por agresión hacia ellos. Y eso destapó que el joven tenía otras causas pendientes de robo con violencia. Fue condenado a dos años de cárcel. Laura no le volvió a ver. Ahora se dedica a la formación de profesionales sanitarios. Además, como Alicia, aún acude a los grupos de terapia para jóvenes, a las que explica su historia. “A esa edad no te identificas como víctima de maltrato”, dice Alicia. Y si lo haces, cree Ana, cuesta dar el paso y contarlo: “No quieres que a él le pase nada y tampoco quieres que tu familia sufra. Es complicado”.

Eso fue lo que le ocurrió a ella, hasta que él la agredió en plena calle. Insiste en que tenía toda la información, la ayuda y la confianza de sus padres. Alicia y Laura, sin embargo, creen que su historia sí se hubiera evitado con prevención. Una opinión similar a la de los expertos, que alertan de que falta educación afectiva y en igualdad en los colegios.

También más implicación social de las familias. En definitiva, conocimiento para derribar los comportamientos y actitudes sexistas que se perpetúan en el siglo XXI, para desechar la idea de que los celos son el no va más del amor. Para aprender a identificar esos primeros signos que conducen a la espiral de la violencia machista.